

ЗдраУ

LINGUA LATINA PHARMACEUTICA

РОБОЧИЙ ЗОШИТ
З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

РОБОЧИЙ ЗОШИТ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

Студента(ки) 1 курсу _____ групи

(прізвище, ім'я)

(навчальний рік)

Харків
НФаУ
2019

УДК: 811.124(076.5)

С 24

Автори: Є. І. Світлична, В. В. Савіна

Рецензенти:

Н. М. Філянїна, доктор філософських наук, завідувач кафедри гуманітарних наук Національного фармацевтичного університету;

Л. Ю. Зана, кандидат філологічних наук, доцент кафедри латинської мови і медичної термінології Харківського національного медичного університету.

*Рекомендовано ЦМР Національного фармацевтичного
університету (протокол № 3 від 13.02.2019 р.)*

С 24 **Lingua Latina Pharmaceutica.** Робочий зошит з латинської мови / Є. І. Світлична, В. В. Савіна. – Харків : НФаУ, 2019. – 154 с.

Навчальний посібник, побудований за принципом робочого зошита і розрахований на індивідуальну роботу студентів при вивченні латинської мови, а також при підготовці до модульних контрольних робіт та підсумкового контролю. Завдання та вправи охоплюють усі граматичні теми курсу фармацевтичної латини для студентів профільних вищих навчальних закладів. Крім того, до посібника включено основні граматичні таблиці, а також окремі відомості з античної історії, культури та латинської мови. Розроблено як додатковий навчальний посібник до підручника Є. І. Світличної, І. О. Толоч «Латинська мова».

УДК: 811.124(076.5)

© Світлична Є. І., Савіна В. В., 2019

© НФаУ, 2019

ЗМІСТ

Передмова	6
Що таке «античність»?	7
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I:	8
I. Фонетика	8
Алфавіт. Правила вимови букв та буквосполучень	8-9
Вправи 1–3	10-13
Вовчиця	14
II. Наголос. Довгота та короткість голосних	15
Вправа 4	16-17
III. Іменник. Граматичні категорії іменника	18
Зведена таблиця відмінкових закінчень іменників та прикметників	18
Вправа 5	19
IV. Іменники I-ої відміни. Неузгоджене означення	20
Вправи 6–7	20-21
V. Прийменник	22
Вправи 8–9	23-24
Колізей	25
VI. Дієслово	26
Система форм дієслова, які вживаються у фармацевтичній термінології	26
Рецептурні вирази	27
Вправи 10–13	28-31
VII. Рецепт	32
Структура рецептурного рядка	32
Вправи 14–15	33-35
VIII. Іменники II відміни. Авторизовані прописи	36
Вправи 16–21	36-44
IX. Номенклатура лікарських засобів	45
Зведена таблиця греко-латинських терміноелементів у назвах лікарських препаратів	45-51
Вправи 22–23	52-55
Акведуки	56
X. Прикметники I–II відміни. Дієприкметники минулого часу пасивного стану	57
Основні граматичні моделі у фармацевтичній термінології	57
Вправи 24–27.....	58-64
Форум	65

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II:	66
XI. Іменники III відміни	66
Таблиця родових закінчень іменників III відміни	66
Вправи 28–37	67-74
XII. Прикметники III відміни.	75
Дієприкметники теперішнього часу активного стану	
Вправи 38–44	75-81
Календар (дні тижня)	82
XIII. Хімічна номенклатура латинською мовою	83
Граматичні моделі назв кислот, оксидів, солей.	83
Таблиця суфіксів у назвах аніонів солей та складних ефірів	
Вправи 45–50	84-90
XIV. Іменники IV та V відміни	91
Вправи 51–54	91-94
Ваганти «Gaudeamus»	95
XV. Ботанічна номенклатура	97
Граматичні моделі ботанічних назв	97
Вправа 55	98-99
Імена міфологічних героїв у ботанічних назвах рослин	100
Вправи 56–57	101-103
Про мову квітів	104
XVI. Ступені порівняння прикметників	105
Творення ступенів порівняння прикметників	105
Вправи 58–61	106-108
Терми	109
XVII. Прислівники. Ступені порівняння прислівників	110
Творення прислівників та ступенів порівняння прислівників	110
Вправи 62–65	110-113
XVIII. Скорочення в рецептах	114
Основні рецептурні скорочення	114-115
Вправи 66–69	116-122
XIX. Номенклатура форм ліків	123
Вправи 70–72	123-128
Клятва Гіппократа	129
XX. Клінічна термінологія	130
Структура клінічних термінів	130
Найуживаніші грецько-латинські префікси-дублети	131-132
Зведена таблиця грецько-латинських коренів-дублетів	132-135
Зведена таблиця кінцевих терміноелементів	135-136
Грецькі суфікси іменників	137
Вправи 73–83	137-147
XXI. Систематизація відомостей про прийменникові вирази	148
Вправи 84–86	148-150
Список використаної літератури	151-152

*NON TAM PRAECLARUM EST SCIRE LATINE,
QUAM TURPE NESCIRE.*

Cicero

*Не так почесно знати латину,
як ганебно не знати її!*

Цицерон

Передмова

Lingua Latina pharmaceutica це навчальний посібник, розроблений за принципом робочого зошита і розрахований на індивідуальну роботу студентів. Він може бути використаний як для роботи в аудиторії, так і для самостійної позааудиторної підготовки студентів.

Пропонований посібник спрямований на ґрунтовне вивчення та повторення основних граматичних тем й лексичного мінімуму з курсу фармацевтичної латини для студентів вищих навчальних закладів фармацевтичного профілю у процесі вивчення курсу, при підготовці до модульних контрольних робіт та підсумкового контролю.

За змістом, структурою й тематичною послідовністю він пов'язаний з підручником Є. І. Світличної, І. О. Толок «Латинська мова» і є однією із складових частин навчально-методичного комплексу, розробленого на кафедрі української та латинської мов НфаУ.

Завдання та вправи у посібнику за своєю структурою не повторюють вправи та завдання підручника, а доповнюють та урізноманітнюють їх, й націлені на вироблення у студентів аналітичного підходу до фармацевтичної термінології.

До посібника введено основні граматичні таблиці, що повинно сприяти засвоєнню їх студентами на рівні довгострокової пам'яті, та інформацію загальноосвітнього характеру з історії латинської мови та культури в обсязі, який дозволяють рамки такого посібника. Це не тільки підвищуватиме загальноосвітній рівень студентів, а й стимулюватиме їх зацікавленість у вивченні предмету. З цією ж метою у посібник введено ілюстрації найбільш відомих історичних пам'яток античного Риму. Для розділу «Чому ми так говоримо», головним чином, використовувались матеріали «Словника античної міфології» (укладачі І. Я. Козовик, О. Д. Пономарів. Київ, Наукова думка, 1989).

Чимала увага приділяється графічному оформленню кожної зі сторінок посібника, бо сама форма пропонованого завдання повинна сприяти зацікавленості студента в додатковій індивідуальній роботі зі спеціальною термінологією.

«**Lingua Latina pharmaceutica**» розраховано на студентів як денного відділення, так і дистанційної форми навчання.

Що таке «античність»?

Antiquus — у латинській мові означає «стародавній». Це слово вживається в багатьох мовах світу в значенні «який належить до Стародавньої Греції та Риму», до всього, що пов'язане з періодом від гомерівської Греції (IX ст. до н. е.) до падіння Римської імперії (476 р. н. е.).

Поняття «античність, антична культура, література, мистецтво» з'явилися в епоху Відродження, яка проявляла підвищений інтерес до культурної та наукової спадщини стародавніх греків та римлян. У цей період було знайдено і збережено для наступних поколінь велику кількість творів античних авторів.

Змістовий модуль 1:

Фонетика. Іменники I та II відміни. Неузгоджене означення. Прийменник. Дієслово. Рецепт. Тривіальні назви лікарських препаратів. Прикметники I-II відміни.

I. Фонетика

Алфавіт. Правила вимови букв та буквосполучень

Буква	Назва	Вимова	Приклади
1	2	3	4
A a	а	[a] ае вимовляється [e], але аё вимовляється [ae]	matéria anaemia Aëvítum
B b	бе	[b]	bactéria
C c	це	[ц] перед <i>e, i, y, ae, oe</i> [к] перед <i>a, o, u</i> , а також перед приголосними та вкінці слів ch вимовляється [x]	Cimicifúga Acácia báccae lác Chamomílla
D d	де	[d]	dermatítis
E e	е	[e]	et cétera
F f	еф	[ф]	fémina
G g	ге	[г]	gránulum
H h	га	як українське [г] або німецьке [h]	hómo hormónum
I i	і	[i] [й] перед ГОЛОСНИМИ	Insulínium Iodofórmium
J j	йот	[й]	jarónicus
K k	ка	[к]	keratínium
L l	ель	[ль]	Belladónna
M m	ем	[м]	membránula
N n	ен	[н]	nanocápsula

O o	о	[o] oe вимовляється [e], але oe вимовляється [oe]	oculogúttae Foeniculum Áloë
P p	пе	[п] ph вимовляється [ф]	Píper pharmacéuta
Q q	ку	вживається завжди з „u” qu вимовляється [кв]	quínque áqua
R r	ер	[р] rh вимовляється як [р]	racémicus Rhodióla
S s	ес	[с] [з] між голосними або між голосним і <i>m, n</i>	sánitas úsus ménsa
T t	те	[т] th вимовляється [т] ti у ненаголошеному положенні перед голосними вимовляється [ці] (якщо немає попередніх <i>s, t, x</i>)	tinctúra Thállium Tiphénium injéctio Tríticum repetítio
U u	у	[y] ngu вимовляється [нгв] перед голосним, [нгу] перед приголосним	urína unguéntum língua ángulus
V v	ве	[в]	vaccínium
X x	ікс	[кс]	axúngia
Y y	іпси́лон	[i]	Hydrárgyrum
Z z	зета	[з] [ц] у деяких словах іншомовного походження	Zéa zygomáticus Zíncum Selzówsky

Чому ми так говоримо

ПУП ЗЕМЛІ або **ОМФАЛ** (*гр. omphalos*) — священний камінь, можливо метеорит. У храмі Аполлона в Дельфах був найвідоміший омфал, який уважався центром Землі («пупом Землі»). За переказом, Зевс випустив одночасно зі сходу й заходу двох орлів, які зустрілися в Дельфах; на місці їх зустрічі встановлено омфал. У мистецтві часто зображували Аполлона, що сидить на омфалі.

Вправа 1. Укажіть, як вимовляються підкреслені буквосполучення та окремі голосні букви:

		е	ае	ое	і	й	еу	ау	іа	йу	йо	йа
1)	Altha <u>é</u> a											
2)	<u>á</u> ër											
3)	o <u>e</u> déma											
4)	<u>I</u> ódum											
5)	<u>E</u> ucalýptus											
6)	Hydrárgyrum											
7)	Armen <u>i</u> acae											
8)	n <u>e</u> uron											
9)	<u>Á</u> loë											
10)	má <u>j</u> or											
11)	but <u>y</u> rum											
12)	ha <u>e</u> ma											
13)	<u>á</u> uris											
14)	praepará <u>t</u> um											
15)	Glycyrr <u>h</u> íza											
16)	diarrho <u>e</u> a											
17)	pn <u>e</u> uma											
18)	Quillá <u>j</u> a											
19)	<u>á</u> uctor											
20)	<u>J</u> úglans											
21)	Kaláncho <u>e</u>											
22)	coerú <u>l</u> eum											
23)	cyánu <u>s</u>											
24)	euphor <u>i</u> a											
25)	ida <u>e</u> us											
26)	majá <u>l</u> is											
27)	Foen <u>i</u> culum											

Вправа 2. Укажіть, як вимовляються підкреслені буквосполучення та приголосні:

		х	кс	г	кц	р	ф	т	ц	к	кв	з	с	нгв	ті	ці	кк
1)	<u>ch</u> árta																
2)	mí <u>x</u> tio																
3)	<u>Ph</u> ósphorus																
4)	<u>rh</u> izóma																
5)	á <u>q</u> ua																
6)	Oxyc <u>oc</u> ci																
7)	<u>c</u> ápsula																
8)	mén <u>s</u> a																
9)	combú <u>s</u> tio																
10)	axú <u>ng</u> ia																
11)	<u>s</u> áccharum																
12)	bá <u>cc</u> a																
13)	un <u>g</u> uéntum																
14)	medic <u>ín</u> a																
15)	Ró <u>s</u> a																
16)	Strophá <u>n</u> thus																
17)	<u>H</u> ydrogénium																
18)	lí <u>ng</u> ua																
19)	bá <u>cc</u> ae																
20)	solú <u>t</u> io																
21)	<u>c</u> ytológia																
22)	Ox <u>y</u> génium																
23)	<u>H</u> ippóphaë																
24)	articulá <u>t</u> io																
25)	<u>T</u> héa																
26)	Schizá <u>n</u> dra																
27)	qu <u>an</u> tificátum																

Вправа 3. Транслітеруєте латинські слова українськими буквами:

1)	sublinguális	
2)	fríctio	
3)	Chamomílla	
4)	Urtíca	
5)	Crataégus	
6)	ólla	
7)	sácculus	
8)	Cápsicum	
9)	Cimicifúga	
10)	Gínseng	
11)	Absínthium	
12)	Liquirítia	
13)	Rhéum	
14)	Diaethylstilboestrólum	
15)	pínguis	
16)	Gossýpium	
17)	benzóicum	
18)	gargarísma	
19)	dósis	
20)	Hippóphaë	
21)	récipe	
22)	Terebínthina	
23)	Zíncum	

24)	decorticatio	
25)	Sanguisorba	
26)	Tilia	
27)	Rhamnus	
28)	Eucommia	
29)	Juniperus	
30)	inhalatio	
31)	liquefactum	
32)	China	
33)	cortex	
34)	Quercus	
35)	Belladonna	
36)	antidysentericus	
37)	Felix	
38)	Mays	
39)	Hyoscyamus	
40)	Phosphorus	
41)	majalis	
42)	quantum satis	
43)	pharmacopoea	
44)	juventus	

Девізи об'єднань і спілок

Медиків та фармацевтів:

Noli nocere! — Не нашкодь!

Arte et humanitate, labore et scientia! — Мистецтвом та людяністю, працею і знанням!

(Гіппократ)

Вовчиця (Lupa, ae, f)

Рим — одне зі стародавніх і багатих історичними й культурними пам'ятниками міст світу. Його називають «вічне місто». Існує багато легенд про заснування Рима, але головною вважається легенда про Ромула і Рема. Цар Амулій почув пророцтво про те, що він буде скинутий своїм внучатим племінником, тому наказав посвятити у весталки свою племінницю Рею Сільвію. Жриці богині Вести (богині домашнього вогнища) давали обітницю служити в храмі 30 років. Але Рея Сільвія від самого бога Марса народила близнюків, яких Амулій наказав кинути в Тібр. З волі богів кошик з двома немовлятами прибило до берега, де їх знайшла й вигодувала вовчиця, а виховав пастух Фаустул. Підрісши, хлоп'ята довідались про своє походження. Вони вбили Амулія і повернули владу своєму дідові Нумітору. Під час суперечки Ромул убив Рема, ставши засновником і першим царем Рима. На його честь місто назвали Римом. Легенда розповідає про те, що 21 квітня 753 р. до н. е. Ромул заснував місто на семи пагорбах, на тому самому місці, де близнюків знайшла вовчиця. Римляни святкували 21 квітня як день народження батьківщини.

Вовчиця, яка годувала Ромула й Рема, стала символом міста. Ця бронзова скульптура (5 ст. до н. е.) була встановлена на Капітолійському пагорбі на тому самому місці, де колись стояв дім Ромула. У наші часи клітку з живою вовчицею багато років тримали на пагорбі.

III. Наголос. Довгота та короткість голосних

Голосний довгий (ˉ)	Голосний короткий (˘)
<p>1. Дифтонги āē, ōē довгі за походженням: Alth<u>ā</u>ēa – алтея</p> <p>2. Перед збігом кількох приголосних: Bellad<u>ō</u>нна – красавка</p> <p>NB! Але перед сполученням приголосних b, p, d, t, c, g з r, l голосний буде коротким: Ēph<u>ē</u>dra – ефедра</p> <p>3. Перед x або z: O<u>g</u>ýza – рис</p> <p>4. В іменникових суфіксах -ūr-, -ān-, -īn- і прикметникових суфіксах -āt-, -ōs-, -āl-: Penicill<u>ī</u>num – пеніцилін ser<u>ā</u>tus – навоскований tinct<u>ū</u>ra – настоянка aqu<u>ō</u>sus – водний vern<u>ā</u>lis – весняний</p>	<p>1. Перед іншим голосним: T<u>ī</u>l<u>ā</u> – липа</p> <p>2. Перед h: é<u>tr</u>ā<u>h</u>o – я витягую</p> <p>3. Перед диграфами ch, ph, th, rh: Á<u>r</u>ā<u>ch</u>is – арахіс</p> <p>4. В іменникових суфіксах -ōl-, -ūl-, -īd-, і в прикметникових суфіксах -īd-, -īc-: V<u>ī</u>ō<u>l</u>a – фіалка B<u>é</u>t<u>ū</u>l<u>a</u> – береза i<u>ō</u>d<u>ī</u>dum – йодид c<u>ī</u>t<u>ī</u>c<u>u</u>s – лимонний</p> <p>NB! У назвах лікарських препаратів суфікс -ōl- довгий і наголошений: Aethaz<u>ō</u>lum – етазол</p>

Чому ми так говоримо

МУЗИ, Муси (гр. **Musai**) – у грецькій міфології дочки Зевса й Мнемосіни, богині поезії, мистецтв і науки. Вони жили на вершинах біотійських гір Гелікон і Парнас, де б'є священне Кастальське джерело, що надихало поетів і очищало прочан від гріхів.

Спочатку кількість муз була невизначена: вони вважалися покровительками пісень і танців. У пізніші часи муз стало дев'ять і кожній з них доручили певне мистецтво, яке вона повинна була особливо пильнувати: Кліо – покровительника історії, Талія – комедії, Мельпомена – трагедії, Евтерпа – ліричної поезії, Ерато – любовної лірики, Терпсіхора – танців, Полігімнія – гімнів, Калліопа – епічної поезії, Уранія – астрономії. Щоб легше було розпізнавати, якою галуззю мистецтва чи науки опікується муза, її зображували в скульптурах і на малюнках з постійними атрибутами. У переносному значенні «муза» – натхнення, творчість.

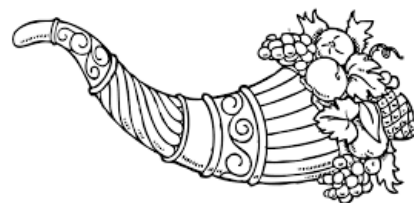
Вправа 4. Поставте наголос у словах, поясніть довготу чи короткість передостаннього складу:

1)	Bismuthum	
2)	erythraea	
3)	familia	
4)	Lavandula	
5)	perplexum	
6)	cordatus	
7)	globulus	
8)	diaeta	
9)	Aloë	
10)	purpureus	
11)	complexus	
12)	contraho	
13)	Leonurus	
14)	spirochaeta	
15)	Iodinolum	
16)	liquidus	
17)	tuberosus	
18)	Valeriana	
19)	aceticus	
20)	paraffinatus	
21)	Kalanchoë	
22)	pharmacopoea	
23)	Absinthium	

24)	Aspirinum	
25)	Ephedra	
26)	Glycyrrhiza	
27)	europoeus	
28)	Bistorta	
29)	Solanum	
30)	japonica	
31)	Strychnos	
32)	Crataegus	
33)	Gentiana	
34)	Iodognostum	
35)	bacillus	
36)	Trigonella	
37)	limpidus	
38)	Centaurium	
39)	Dermazolum	
40)	gangraena	

Чому ми так говоримо

РІГ ДОСТАТКУ (*лат. cornu copiae*) ріг кози Амалтеї, що наповнений плодами та увінчаний квітами, символ родючості та достатку. На античних монетах став використовуватися як символ достатку держави. В образотворчому мистецтві перетворився в атрибут божества, що роздає блага, особливо Тихе (Фортуни).

III. Граматичні категорії іменника

Зведена таблиця відмінкових закінчень іменників та прикметників

	I відміна		II відміна		III відміна			IV відміна		V відміна
Casus	Fem.	Masc.	Neutr.	Masc.	Fem.	Neutr.	Masc.	Neutr.	Fem.	
Singularis										
Nom.	-a	-us, -er	-um	Різні закінчення			-us	-u	-es	
Gen.	-ae	-i		-is			-us		-ēi	
Dat.	-ae	-o		-i			-ui	-u	-ēi	
Acc.	-am	-um		-em	Acc.=Nom.		-um	-u	-em	
Abl.	-a	-o		-e (-i)			-u		-e	
Pluralis										
Nom.	-ae	-i	-a	-es	-a (-ia)		-us	-ua	-es	
Gen.	-ārum	-ōrum		-um (-ium)			-uum		-ērum	
Dat.	-is	-is		-ībus			-ībus		-ēbus	
Acc.	-as	-os	-a	-es	-a (-ia)		-us	-ua	-es	
Abl.	-is	-is		-ībus			-ībus		-ēbus	

Вправа 5. Доповніть словникову форму іменників закінченням у Gen. sing., визначте і запишіть основу іменника:

1)	tabuleta, _____ <i>f</i> (I)	
2)	succus, _____ <i>m</i> (II)	
3)	spiritus, _____ <i>m</i> (IV)	
4)	species, _____ <i>f</i> (V)	
5)	pars, part _____ <i>f</i> (III)	
6)	dies, _____ <i>f, m</i> (V)	
7)	pulvis, -er _____ <i>m</i> (III)	
8)	cornu, _____ <i>n</i> (IV)	
9)	dosis, _____ <i>f</i> (III)	
10)	solutio, -on _____ <i>f</i> (III)	
11)	rhizoma, -at _____ <i>n</i> (III)	
12)	gemma, _____ <i>f</i> (I)	
13)	Quercus, _____ <i>f</i> (IV)	
14)	Ricinus, _____ <i>m</i> (II)	
15)	cortex, -ic _____ <i>m</i> (III)	
16)	membranula, _____ <i>f</i> (I)	
17)	briquetum, _____ <i>n</i> (II)	
18)	tussis, _____ <i>f</i> (III)	

Девізи об'єднань і спілок

Принстонського університету в США:

Sub numine Dei viget! — З Божим благословінням процвітає!

IV. Іменники І-ої відміни. Неузгоджене означення

Вправа 6. *Перекладіть українською мовою:*

1)	herba Althaeae	
2)	aqua Plumbi	
3)	tabulettae Aloes	
4)	tinctura Gentianae	
5)	pasta Zinci	
6)	massa pilularum	
7)	mixtura gelatinae et aquae	
8)	capsulae et pilulae	
9)	tinctura Tormentillae	
10)	guttae Valerianae	
11)	tabulettae Menthae	
12)	lamellae Trinitrolongi	
13)	ampullae Cerebrolysin	
14)	farina Oryzae	
15)	tinctura Salviae	
16)	capsulae, microcapsulae, nanocapsulae	
17)	tabulettae «Papazolium»	
18)	lagenae, scatulae, ollae, tubae	
19)	mixtura materiarum	
20)	pastillae, pelettae, perlae, glossetae	
21)	pasta «Calcium»	
22)	vita plantarum	
23)	oculoguttae, nasoguttae, otoguttae	
24)	spumae et tamponae	
25)	tincturae plantarum	
26)	aqua Menthae piperitae	
27)	oleum Olivarum, oleum Amygdalarum, oleum Persicorum	

Вправа 7. Перекладіть латинською мовою:

1.	Трава		конвалії		
			тирличу		
			фіалки		
			ромашки		
			ефедри		
			шавлії		
			кропиви		
2.	Бруньки берези				
3.	Ягоди		обліпихи		
			лимонника		
4.	Камедь абрикосова (абрикоса)				
5.	Настоянка		конвалії		
			красавки		
			арніки		
			валеріани		
			лимонника		
			календули		
			аралії		
			м'яти		
			алое		
6.	Вода		мигдалева(мигдалів)		
			трояндова (троянд)		
			ромашкова		
			м'яти		

Чому ми так говоримо

НЕКТАР (зр. *nektar*) — напій олімпійських богів, що давав їм вічну молодість і безсмертя.

У ботаніці нектар — солодкий сік рослин.

Переносно — надзвичайно приємний напій.

V. Прийменник

з *Ablatīvus*

sine – без
pro – для
de – про
cum – з, із (*ким? чим?*)
ex(e) – із, з (*кого? чого?*)

з *Accusatīvus*

supra – поверх
per – через, протягом, шляхом
ad – до, при, для, в
contra – проти
intra – в (внутрішньо-)

з *Ablativus* та з *Accusativus*

in – в, у, на

sub – під

де? у чому? —————> з *Ablatīvus*

куди? —————> з *Accusatīvus*

Вправа 8. Допишіть у прийменникових виразах до основи іменників пропущені відмінкові закінчення:

1)	з водою	cum aqua_____
2)	до мікстури	ad mixtur_____
3)	із борошна	e farin_____
4)	в аптеках	in officin_____
5)	в аптеки	in officin_____
6)	без воску	sine cer_____
7)	у баночку	in oll_____
8)	у баночці	in oll_____
9)	про медицину	de medicin_____
10)	через тканину	per tel_____
11)	під язик	sub lingu_____
12)	у вену	intra ven_____
13)	протягом години	per hor_____
14)	з липи	e Tili_____
15)	під папером	sub chart_____
16)	під папір	sub chart_____
17)	з настоянкою календули	cum tinctur_____ Calendul_____
18)	поверх тканини	supra tel_____
19)	з коробочок	e scatul_____
20)	для хворої	pro aegrot_____
21)	у фармакопеї	in pharmacopoe_____
22)	проти зубного болю	contra odontalgi_____
23)	з плівками	cum membranul_____
24)	при гіпертонії	ad hypertoni_____
25)	без глини	sine argill_____

Чому ми так говоримо

ГОРДІЇВ ВУЗОЛ — переносно «дуже заплутана справа».

РОЗРУБАТИ ГОРДІЇВ ВУЗОЛ — переносно «швидко розв'язати складну справу».

ГОРДІЙ (*гр. Gordios*) — міфічний цар Фрігії. За Плутархом, фрігійці, коли їм треба було обрати нового царя, послушали поради оракула і зупинили свій вибір на першому, хто зустрівся їм на возі. Ним виявився простий хлібороб Гордій. Ставши царем Фрігії, Гордій поставив воза, яким завдячував своїм звеличенням, у храмі Зевса і обв'язав ярмо дуже заплутаним вузлом. Той, хто зуміє розплутати вузол, мав стати володарем Азії. За міфом, Олександр Македонський розрубав вузол мечем.

Вправа 9. Перекладіть латинською мовою прийменникові вирази:

1.	Плівки у баночці.	
2.	Пасти в тубах.	
3.	Настоянка лимонника від гіпотонії.	
4.	Пілюлі з пілюльної маси.	
5.	Без мигдалевої води.	
6.	В абрикосову камедь.	
7.	У таблетках бромкамфори.	
8.	Рисове борошно для облаток.	
9.	З травою ефедри та шавлії.	
10.	З ягід обліпихи.	
11.	Вушні краплі для хворої.	
12.	Краплі настоянки конвалії з валеріаною.	
13.	М'ятні таблетки у коробочці.	
14.	Сублінгвально, внутрішньоартеріально, внутрішньовенно, вагінально.	
15.	Трава ефедри, алтеї та тирличу для настоянок.	
16.	Для трояндової води.	
17.	Настоянка нагідок проти ангіни.	

КОЛІЗЕЙ

Колізей — одна з найвеличніших споруд серед архітектурних пам'ятників античності.

Колізей (Colosseum, і, н, від colosseus, а, um — величезний) — найбільший амфітеатр не лише Риму, але й всього античного світу. Був побудований євреями, полоненими при зруйнуванні Єрусалиму в 72—80 рр. до н. е. при Флавіях. Імператором Титом був освячений як Amphitheatrum Flavianum. Святкування на честь його відкриття продовжувались сто днів. Під час них загинуло близько 2000 гладіаторів і більше 5000 тварин. Криваві видовища тут розігрувались майже 500 років, до 405 р. н. е. Колізей був обрамлений мармуром і прикрашений статуями богів. Під ареною знаходились приміщення для гладіаторів, клітки для звірів. Він був обладнаний механізмами, які дозволяли розігравати на арені морські битви. Вміщував до 50000 глядачів.

Пізніше Колізей стали використовувати як каменоломню для будівництва палаців Ватикану, собору св. Петра. І лише в середині XIX ст. його стали охороняти як найвеличніший пам'ятник давньоримської архітектури.

VI. Дієслово

Система форм дієслова, які вживаються у фармацевтичній термінології:

Визначення основи дієслова

I, II, IV дієвідміна:

від форми *infinitivus* відкинути закінчення *-re*

III дієвідміна:

від форми *infinitivus* відкинути закінчення *-ěre*

Infinitivus	Основа	Відміна
signāre – позначити	signā-	I
miscēre – змішувати	miscē-	II
solvěre – розчиняти	solv-	III
diluěre – розводити	dilu-	III
finīre – закінчувати	finī-	IV

Наказовий спосіб дієслова (Imperativus)

Singularis:

від форми *infinitivus* відкинути закінчення *-re* (I, II, III, IV)

signa	miscē	dilue	fini
познач	змішай	розведи	закінчи

Pluralis:

основа дієслова + *te* (I, II, IV дієвідміни)

основа дієслова + *ite* (III дієвідміна)

signate	miscete	diluite	finite
позначте	змішайте	розведіть	закінчіть

Дійсний спосіб дієслова (Indicativus)

основа дієслова + особове закінчення дієслова

Activum		Passivum	
sing.	plur.	sing.	plur.
3 особа <i>-(i)t</i>	<i>-(u)nt</i>	<i>-(i)tur</i>	<i>-(u)ntur</i>

NB! У дужках зазначені з'єднувальні голосні *-i-*, *-u-* для 3 ос. одн. та множ. дієслів III дієв. та 3 ос. множ. IV дієв. в активному та пасивному стані дієслів.

Умовний спосіб дієслова (Conjunctivus)

Passivum

основа дієслова + *a* + закінчення *-tur* (3 ос. sing.)
-ntur (3 ос. pl.)

NB! У дієсловах I дієв. кінцевий голосн. осн. *-a-* зливається з суфіксом *-a-* і переходить в *-e-*.

miscetur	detur	signetur
змішати,	видати,	позначити,
нехай буде змішано	нехай буде видано	нехай буде позначено

РЕЦЕПТУРНІ ВИРАЗИ

Imperativus	Conjunctivus	Скорочений запис
1	2	3
Misce. Da. Signa: Змішай. Видай. Познач:	Misceatur. Detur. Signetur: Змішати. Видати. Позначити: Нехай буде змішано. Нехай буде видано. Нехай буде позначено:	M. D. S.:
Da tales doses numero... Видай такі дози числом...	Dentur tales doses numero... Видати такі дози числом...	D. t. d. N...

Misce, fiat pasta.	Змішай, нехай утвориться паста.	M., (ut) f. past.
Misce, ut fiat pasta.	Змішай, щоб утворилася паста.	
Misce, fiat pulvis.	Змішай, нехай утвориться порошок.	M., (ut) f. pulv.
Misce, ut fiat pulvis.	Змішай, щоб утворився порошок.	
Misce, fiat unguentum.	Змішай, нехай утвориться мазь.	M., (ut) f. ung.
Misce, ut fiat unguentum.	Змішай, щоб утворилася мазь.	
Misce, fiat globulus.	Змішай, нехай утвориться кулька.	M., (ut) f. glob.
Misce, ut fiat globulus.	Змішай, щоб утворилася кулька.	
Misce, fiant pilulae.	Змішай, нехай утворяться пілюлі.	M., (ut) f. pil.
Misce, ut fiant pilulae.	Змішай, щоб утворилися пілюлі.	
Misce, fiat suppositorium.	Змішай, нехай утвориться свічка.	M., (ut) f. supp.
Misce, ut fiat suppositorium.	Змішай, щоб утворилася свічка.	
Misce, fiat linimentum.	Змішай, нехай утвориться лінімент.	M., (ut) f. linim.
Misce, ut fiat linimentum.	Змішай, щоб утворився лінімент.	
Misce, fiant species.	Змішай, нехай утвориться збір.	M., (ut) f. spec.
Misce, ut fiant species.	Змішай, щоб утворився збір.	
Massae pilularum quantum satis, ut formentur pilulae numero...	Пілюльної маси скільки треба, щоб сформувати пілюлі числом...	M. pil. q. s., ut form. pil. N...

Вправа 10. Визначте граматичну форму дієслів та перекладіть українською мовою:

1)	misce		
2)	diluit		
3)	continentur		
4)	cola		
5)	detur		
6)	misceatur		
7)	signa		
8)	infunditur		
9)	repetantur		
10)	destilla		
11)	vale		
12)	servate		
13)	praecipitant		
14)	filtrate		
15)	purificatur		
16)	adde		
17)	diluite		
18)	signetur		
19)	da		
20)	obducit		
21)	sterilisetur		
22)	recipe		
23)	extendit		

Вправа 11. Перекладіть латинською мовою дієслівні форми:

1)	він складається	
2)	очистити (їх)	
3)	повтори	
4)	сформууйте	
5)	вони мають	
6)	він містить	
7)	вони вживаються	
8)	розбавте	
9)	нехай буде змішано	
10)	розділи	
11)	простерилізуйте	
12)	покрий оболонкою	
13)	висушити (їх)	
14)	позначити (його)	
15)	приготуй	
16)	видати (його)	
17)	вони очищують від кори	
18)	зберігайте	
19)	сформувати (їх)	
20)	подрібніть	
21)	вони розчиняються	
22)	нехай буде розтерто	
23)	закінчити	

Вправа 12. Перекладіть латинською мовою речення:

1.	Настоянка готується.	
2.	Вони готують настоянку.	
3.	Приготуй настоянку.	
4.	Нехай настоянки будуть приготовані.	
5.	Він готує настоянку.	
6.	Приготуйте настоянку.	
7.	Приготувати настоянку.	
8.	Настоянку готують.	
9.	Висуши бруньки.	
10.	Бруньки висушуються.	
11.	Він висушує бруньки.	
12.	Висушити бруньки.	
13.	Вони висушують бруньки.	
14.	Хай бруньки будуть висушені.	
15.	Висушіть бруньки.	

Національні девізи держав

США

E pluribus unum. — З багатьох одне.

На державній печаті США є такі латинські вирази:

Annuit coeptis. — Він благословляє розпочату нами справу.

Novus ordo seclorum. — Новий порядок всіх часів.

Вправа 13. Перекладіть латинською мовою речення:

1.	Приготуйте мигдалеву воду.	
2.	Змішай, нехай утворяться пілюлі.	
3.	Змішайте речовини.	
4.	Сформууйте пілюльну масу.	
5.	Подрібни ягоди обліпихи.	
6.	Видай хворій настоянку нагідок.	
7.	Приготуй рисове борошно.	
8.	Подрібни березові бруньки.	
9.	Розітри камфору.	
10.	Простерилізуйте баночки.	
11.	Прийми краплі настоянки конвалії й валеріани.	
12.	Кропива і перстач – рослини.	
13.	Змішати. Простерилізувати! Видати. Позначити	

Чому ми так говоримо

ЛАБІРИНТ (гр. *labyrinthos*) — споруда, що, нібито, складалася з кількох тисяч кімнат, залів і коридорів. В античності були відомі чотири лабіринти: єгипетський, споруджений у 2 тис. до н. е.; на острові Самосі, в Італії і на Криті. Найвідомішим був лабіринт на Криті. Конструкцією він був подібний до єгипетського і являв собою величезний палац із гробницею та підземними ходами. Його за дорученням владаря Криту Міноса спорудив славетний скульптор і будівничий Дедал для Мінотавра — лютого страховиська з людським тулубом і бичачою головою. Стародавні під лабіринтом розуміли поплутані підземні коридори в копальнях та катакомбах; переносно його вживали для позначення різних складних явищ і плутаних мовних зворотів.

У сучасній мові лабіринт також означає не тільки споруду, з якої важко знайти вихід, а й заплутані стосунки, ситуації, думки тощо.

VII. Рецепт

Цікаво знати

Із історії рецепта

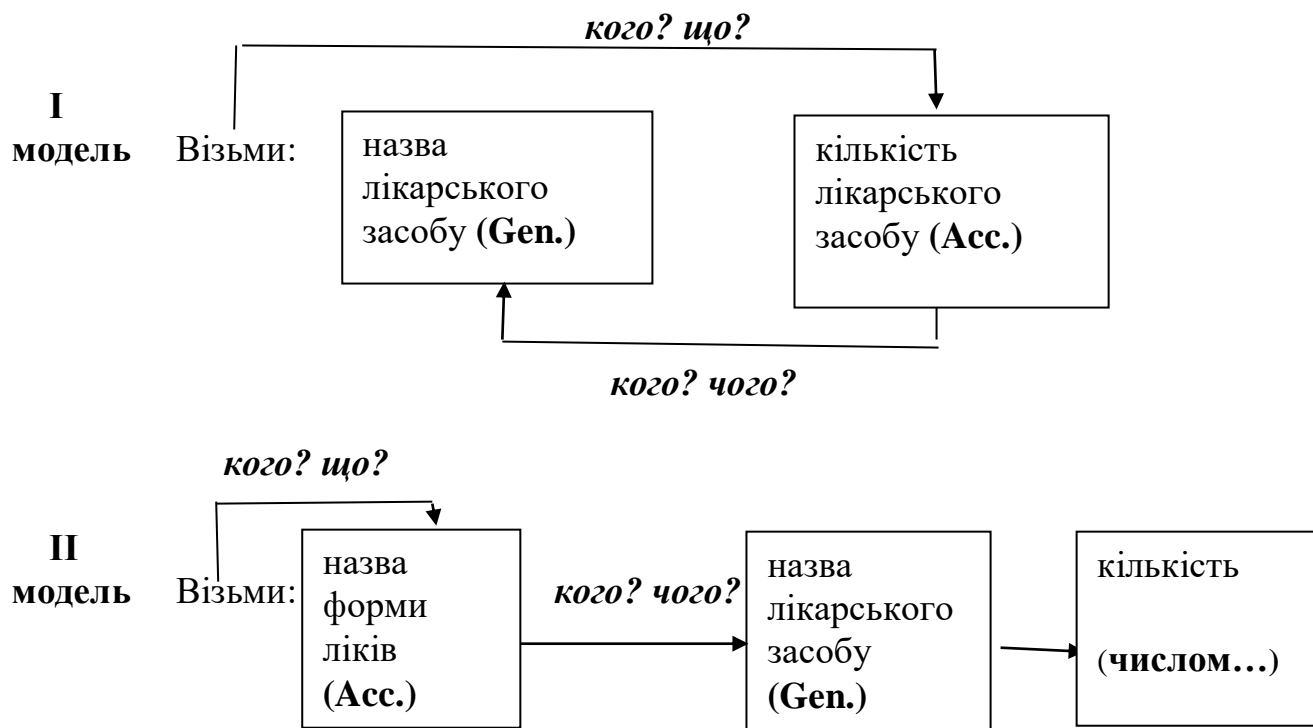
Помилково припускати, що рецепт такий же стародавній, як і медицина. Рецепти з'явилися лише 600–700 років тому, коли аптеки стали самостійними установами. До того лікар був і медиком, і фармацевтом, призначав хворому ліки і сам готував їх. Тобто не було потреби в рецептах. Тільки після відокремлення аптек виникла потреба в письмовому спілкуванні лікаря з фармацевтом.

Рецепт зовсім не був схожий на сучасний. Називався він *formula medica* — медична формула. Обов'язковим було звернення до Бога: *Juvante Deo!* (З Божою допомогою!), *Cum Deo!*, *S. D.!* (З Богом!). Далі замість цих виразів ставили один чи два хрести. Дотепер знак # використовується як знак відокремлення рецептурних прописів.

У середні віки з'явилось слово *resertum* (взяте, одержане), яке ввели алхіміки і що означало таємну формулу ліків. Алхіміки розпочинали свої записи астрологічним знаком Юпітера, який на думку американського професора М. Брейтмана, пізніше був невірно розшифрований як *Resire* (взьми). У перших фармакопєях рецепт починався *R./:*

У стародавньому Римі будь-яке лікування починалося з магічного виразу *In nomine Jovis!* (В ім'я Юпітера!).

Структура рецептурного рядка

Вправа 14. Перекладіть рецепти українською мовою:

1.	Recipe: Tabulettas Clophelini 0,000075 numero 20 Da. Signa:	
2.	Recipe: Herbae Convallariae 100,0 Da. Signa:	
3.	Recipe: Levodopi 0,25 Da tales doses in capsulis. Signa:	
4.	Recipe: Tincturae Convallariae Tincturae Valerianae ana 10 ml Tincturae Belladonnae 5 ml Misce. Da. Signa:	
5.	Recipe: Dragee Aminazini 0,025 Da tales doses numero 30. Signa:	
6.	Recipe: Pastae Gramicidini 50,0 Da. Signa:	
7.	Recipe: Capsulas «Essentialum» numero 20 Detur. Signetur:	
8.	Recipe: Tincturae Schizandrae 50 ml Da. Signa:	
9.	Recipe: Membranulas ophthalmicas cum Florenalo numero 30 Da. Signa:	

Вправа 15. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1.	Візьми: Таблетки алое числом 10 Видай. Познач:	
2.	Візьми: Свинцевої води 50 мл Видай. Познач:	
3.	Візьми: Настоянки софори 100 мл Видай. Познач:	
4.	Візьми: Настоянки валеріани з камфорою 20 мл Видай. Познач:	
5.	Візьми: Драже «Ревіт» числом 60 Видай. Познач:	
6.	Візьми: Таблетки «Кальцекс» числом 10 Видай. Познач:	
7.	Візьми: Крапель Іноземцева 20 мл Видай. Познач:	
8.	Візьми: Таблетки бромізовалу 0,5 числом 12 Видай. Познач:	
9.	Візьми: Кокарбоксилази 0,05 Видай числом 10 в ампулах. Познач:	

10.	Візьми: Настоянки перстачу 20 мл Настоянки арніки 5 мл Змішати. Видати. Позначити:	
11.	Візьми: Цинкової пасти 25,0 Видай. Познач:	
12.	Візьми: Плівки тринітролонгу 0,001 числом 50 Видай. Познач:	
13.	Візьми: Таблетки «Аллантон» 0,1 числом 100 Видай. Познач:	

Чому ми так говоримо

FESTINA LENTE — **Поспішай повільно** — фразеологічний зворот, що вживається у значенні: «не роби поспіхом». За Светонієм («Життя дванадцяти цезарів»), це був один з улюблених виразів Октавіана Августа: «Зразковому полководцю, на його [Августа] думку менш за все личить бути квапливим та нерозважливим». Тому він часто вживав цей вираз.

ФОРТУНА (лат. **Fortuna, ae, f**) — римська богиня щастя, добробуту, успіху. За Плутархом, Фортуна, прибувши в Рим, скинула крила, зняла взуття і зійшла з кулі щастя з наміром навіки залишитися у столиці. У Римі Фортуна мала особливу шану. За переказом, культ Фортуни встановив Анк Марцій із вдячності за те, що, буди сином рабині, став римським правителем. Фортуна вважалась покровителькою всього римського народу. Як божество, що обдаровує смертних постійним щастям чи навіть нещастям, вона згодом стала об'єктом палкого поклоніння людей різного стану і віку. Зображували Фортуну (на монетах, гемах, фресках, скульптурах тощо) у постаті жінки, яка тримає в лівій руці ріг кози Амалтеї (символ достатку) і розсипає монети, або спирається на кулю і в руці тримає коло (символ минушого щастя).

VIII. Іменники II відміни. Авторизовані прописи

Вправа 16. Допишіть у прийменникових виразах до основи іменників пропущені відмінкові закінчення:

1)	без цукру	sine sacchar_____
2)	у пакетиках	in saccul_____
3)	для продуктів	pro product_____
4)	через сто (відсоток)	per cent_____
5)	для відварів та настоїв	pro decoct____ et infus_____
6)	про ліки	de remedi_____
7)	з ганусовою олією	cum ole_____ Anis _____
8)	проти отрути	contra venen_____
9)	у пробірці (склянці)	in vitr_____
10)	для очей	pro ocul_____
11)	у м'язи	intra muscul_____
12)	поверх полотна	supra linte_____
13)	з вітаміном С	cum vitanin_____ C
14)	із листя каланхое	ex foli_____ Kalancho_____
15)	у свічках та кульках	in suppositori_____ et globul_____
16)	через пряму кишку	per rect_____
17)	листя евкаліпту в брикеті	foli____ Eucalypt____ in briket_____
18)	з соком журавлини	cum succ_____ Oxycocc_____
19)	на організмі	in organism_____
20)	для ванн	pro balne_____
21)	при алкоголізмі	ad alcoholism_____
22)	проти спазмів	contra spasm_____
23)	з залізом	cum Ferr_____
24)	для дітей	pro puer_____
25)	до синтоміцинової емульсії	ad emuls_____ Synthomycin_____
26)	через вату	per gossypi_____
27)	у аерозолі	in aërosol_____
28)	для рентгену	pro roentgen_____
29)	з новокаїном	cum Novocain_____

Вправа 17. Перекладіть авторизовані прописи українською мовою:

1.	Aqua sedativa Raspaili.	
2.	Pasta Rachmanovi.	
3.	Guttae stomachicae Pjatnizky.	
4.	Mixtura Popovi.	
5.	Emplastrum Wichrevae.	
6.	Balsamum Boum-Benge.	
7.	Guttae Bestugevi.	
8.	Pasta Belenky.	
9.	Pilulae Burenkovi.	
10.	Unguentum Diakovi.	
11.	Tabulettae Carmanovae.	
12.	Tinctura anticholerica Inosemzevi.	
13.	Charta bactericida Culbini.	
14.	Emplastrum Acrichini Lebedevi.	
15.	Unguentum Monkevitschi.	
16.	Aqua Plumbi Goulardi.	
17.	Dragee Bechterevi.	
18.	Mixtura Seppi.	

Девізи об'єднань і спілок

Благодійних спілок.

Підпис під палаючою свічкою:

Aliis inserviando consumor. — Світячи іншим, згораю сам.

Вправа 18. Перекладіть словосполучення латинською мовою:

1.	Емульсія персикової олії.	
2.	Цукровий або малиновий сироп.	
3.	Відвар шишок хмелю для ванн.	
4.	Капсули з анісовою олією.	
5.	Вітаміни у драже та гранулах.	
6.	Рисовий та картопляний крохмаль.	
7.	Настій трави чебрецю борового.	
8.	Сік із ягід журавлини.	
9.	Відвар листя мучниці.	
10.	Настоянка чилібухи.	
11.	Тетрациклінова мазь для очей.	
12.	Олія льону та бавовни.	
13.	Гранули плантаглюцида.	
14.	Облатки із пшеничного борошна.	
15.	Аерозоль «Альдецин».	
16.	Сироп солодки у пляшці.	
17.	Перцевий пластир та перцева настоянка.	
18.	Відвар ягід чорниці.	
19.	Скипидарна мазь у тубах.	
20.	Бруньки та хвоя сосни.	
21.	Свічки «Бетіол» у коробочці.	

22.	Рицинова олія в капсулах.	
23.	Отрути та протиотрути у склянках.	
24.	Сироп алое з залізом.	
25.	Брикети листя кропиви.	
26.	Масло какао для кульок.	
27.	Екстракт із ягід калини.	
28.	Пагони чорниці.	
29.	Екстракти, кульки та емульсії – лікарські форми.	
30.	Настій листя водяного трилистика.	
31.	Змішай, нехай утворяться гранули.	
32.	Ректальні, вагінальні, сублінгвальні та внутрішньом'язові лікарські засоби.	
33.	Видай протиотруту при отруєнні металами.	
34.	Морфін, кодеїн і папаверин – алкалоїди.	

Цікаво знати!

ФАРМАКОН (Pharmakí — те, що дає зцілення, безпеку)

Цей напис уперше був знайдений в єгипетських пірамідах під зображенням бога Тота – бога мудрості, писемності та рахування, бога магії й чарівництва, бога лікувального вміння. До латинської мови слово pharmakon прийшло з грецької. У грецькій мові Pharmakon – зілля, ліки, чарівний напій (Гомер, Феокрит); цілюща мазь, рідкі ліки для пиття, засіб, спосіб лікування (Гіппократ, Есхіл, Платон, Еврипід); ліки (Гіппократ, Гомер, Платон, Арістотель, Есхіл, Теофаст); отрута (Гомер, Платон); фарба, білило (Есхіл, Геродот, Платон). У грецькій мові pharmakos – той, що є очищувальною жертвою за гріхи народу. Фармаки, фармакон – так у Греції називалась людина, що символічно приносилась у жертву під час свята, присвяченого Аполлону як богу літа та жнив. Зазвичай двох злочинців прикрашали гірляндами квітів (coronae longae), змащували пахощами та під звуки флейти виганяли з міста чи кидали в море, відразу рятуючи. Цей звичай стародавнього світу походить від обряду людських жертвоприношень.

Вправа 19. Перекладіть рецепти українською мовою:

1.	Recipe: Suppositoria cum Ichthyolo 0,2 Da numero 10 in scatula. Signa:	
2.	Recipe: Emulsi olei Ricini 180,0 Sirupi sacchari ad 200,0 Misce. Da. Signa:	
3.	Recipe: Talci Amyli Tritici ana 15,0 Misce. Da. Signa:	
4.	Recipe: Unguenti Wilkinsoni 100,0 Da. Signa:	
5.	Recipe: Foliorum Uvae ursi Herbae Hyperici Foliorum Salviae ana 10,0 Misce. Da. Signa:	
6.	Recipe: Granulorum «Urodatum» 100,0 Da. Signa:	
7.	Recipe: Aërosoli Pantenoli 116,0 Da. Signa:	
8.	Recipe: Emplastri Epilini 12,0 Da. Signa:	
9.	Recipe: Linimenti Synthomycini 1% cum Novocaino 0,5% 25,0 Da. Signa:	

Вправа 20. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1.	Візьми: Перцевого пластиря 12×18 числом 6 Видай. Познач:	
2.	Візьми: Аерозоль «Лівіан» числом 2 Видати. Позначити:	
3.	Візьми: Настояю бруньок сосни 10,0 – 200 мл Видай. Познач:	
4.	Візьми: Свічки з теоброміном 0,2 числом 10 Нехай буде видано. Нехай буде позначено:	
5.	Візьми: Ментолу 0,1 Анестезину 1,0 Вазеліну Ланоліну по 5,0 Змішай, нехай утвориться мазь. Видай. Познач:	
6.	Візьми: Соку каланхое 20,0 Фуразолідону Новокаїну по 0,125 Ланоліну 30,0 Змішай, щоб утворилася мазь. Видай. Познач:	
7.	Візьми: Емульсії персикової олії 100,0 Видай. Познач:	

Вправа 21. Перекладіть українською мовою назви лікарської рослинної сировини, та лікарських засобів:

1.	Herba	Delphinii		
		Millefolii		
		Veratri		
		Absinthii		
		Centaurii		
		Chelidonii		
		Equiseti		
		Erysimi		
		Hyperici		
		Thymi		
		Serpylli		
2.	Folia	Uvae ursi		
		Eucalypti		
		Hyoscyami		
		Pini		
		Trifolii fibrini		
3.	Baccae	Crataegi		
		Juniperi		
		Sambuci		
		Oxycocci		
		Rubi idaei		
		Myrtilli		
		Cerasi		
4.	Gemmae	Pini		
		Betulae		
		Alni		

5.	Succus	Oxycocci		
		Rubi idaei		
		Chelidonii		
		Citri		
		Rhei		
		Cerasi		
		Kalanchoës		
		Aloës		
6.	Oleum	Anisi		
		Terebinthinae		
		Persicorum		
		Hippophaës		
		Citri		
		Lini		
		Hyoscyami		
		Gossypii		
		Ricini		
		Foeniculi		
		Thymi		
		Helianthi		
		Amygdalarum		
		Cacao		
Olivarum				
7.	Amylum	Solani		
		Oryzae		
		Tritici		
8.	Aqua	Foeniculi		
		Veratri		

9.	Infusum	foliorum Salviae		
		foliorum Urticae		
		foliorum Eucalypti		
10.	Decoctum	baccarum Myrtilli		
		foliorum Uvae ursi		
		baccarum Juniperi		
11.	Tinctura	Crataegi		
		Strychni		
		Leonuri		
		Eucalypti		
		Schizandrae		
		Absinthii		

Чому ми так говоримо

ДВОЛИКИЙ ЯНУС – у переносному розумінні означає лицемірну, лукаву людину.

ЯНУС (*лат. Janus*) — один з найдавніших римських богів. Ім'я його походить, мабуть, від латинського слова *ianua* — «двері». Спочатку Янус був богом світла і сонця; уранці він відчиняв небесну браму й випускав на землю день. А ввечері ту браму зачиняв. Згодом став богом входів і виходів. Під його опікою були входи і виходи кожного будинку та міста, тому його зображували з ключем у руках. Янус був також богом початку і кінця часу та всякої діяльності, богом, що стежить за порядком.

Янусу був присвячений перший місяць року януаріус, а перший день року був його головним святом. У цей день Янусу приносили жертви, приготовані з борошна; дарували одне одному ласощі, зичили щастя. Кожний перший день місяця також був присвячений богові. Зображували Януса чоловіком з двома обличчями, перше вважалось зверненим у минуле, друге — в майбутнє.

ІХ. Номенклатура лікарських засобів

Зведена таблиця греко-латинських терміноелементів у назвах лікарських препаратів:

Префікси	
a-, an-	не, без
ana-	на, по
anti-	проти
dis-	відділення, роз'єднання
dys-	розлад функції
eu-	добрий, приємний; покращена якість лікарського препарату
hyper-	вище норми, над
hypo-	під, нижче норми, недостатність
meta-	по, після, перезміна
neo-, nov-	новий
poly-	багато, численний
syn-, sym-	з, разом, з'єднання
Кореневі терміноелементи	
-aden-	залоза
-aem-	кров; препарати для лікування захворювань крові, або виготовлені з крові
-aesth(es)-	відчуття, чутливість; анестезуючі, знеболювальні засоби

-aeth(yl)-	наявність етилового або етинілового радикала
-alg-	біль; анальгезуючі, болезаспокійливі засоби
-allerg-	протиалергійні засоби
-amin-	наявність аміногрупи
-andr-	андрогенні стероїди (препарати чоловічих статевих гормонів і їх синтетичні аналоги)
-angi-	судина; спазмолітичні, судинорозширювальні й судинозахисні препарати
-anth-	квітка
-ap(is)-	бджола; препарати бджолої отрути та інших продуктів життєдіяльності бджіл
-arol-	антикоагулянти (засоби, що перешкоджають згортанню крові), тромболітичні препарати
-arthr-	суглоб; препарати для лікування суглобів
-as-	ферментні препарати
-asthm(at)-	астма; протиастматичні препарати
-at(a)rax-	психотропні препарати
-barb-	барбітурати, похідні барбітурової кислоти (заспокійливі, снотворні, наркотичні препарати)
-benz-	наявність ароматичного ядра
-bi(o)-	життя; продукт життєдіяльності мікроорганізмів
-bol-	анаболічні стероїди
-cain-	місцевоанестезувальні препарати
-card-	серце; серцеві препарати
-ceph-, -cef-	антибіотики групи цефалоспоринів

-chlor-	наявність хлору; зелений
-chol-	жовч; жовчогінні препарати
-cid-	убивати; антибактеріальні препарати
-cillin-	антибіотики групи пеніциліну
-col-	жовч; жовчогінні препарати
-cor-, -cord-	серце; серцеві препарати
-cort(ic)-	стероїди, глюкокортикостероїди та мінералокортикостероїди
-cut-	шкіра; препарати для лікування захворювань шкіри
-cycl-	цикл, коло
cyclin-	антибіотики групи тетрацикліну
-cyst(on)-	сечовий міхур; сечогінні препарати
-derm(at)-	шкіра, препарати для лікування захворювань шкіри
-dol-	біль; анальгезуючі, болезаспокійливі засоби
-dorm-	снодійні, заспокійливі, седативні препарати
-emet-	протівоблювотні препарати
-enter-	кишка; препарати для лікування кишкових захворювань
-erythr-	червоний; вказує на відношення до еритроцитів
-estr-	естрогенні препарати (вміщують жіночі статеві гормони)
-eth-, -et-	наявність етилового або етинілового радикала
-coum-, -cum-	антикоагулянти (засоби, що перешкоджають згортанню крові), тромболітичні препарати
-cyan-	синій

-fen-	наявність фенілу або фенілену
-flog-	полум'я; протизапальні препарати
-flu-	наявність фтору
-fung-	гриб; протигрибкові препарати
-gastr-	шлунок; препарати для лікування шлункових захворювань
-ger-, -geront-	старий, літній; препарати для лікування геріатричних захворювань
-glyc-, -glyk-, -gluc-	солодкий
-gnost-	діагностичні, рентгеноконтрастні препарати
-grac-	струнковий; засоби, що сприяють схудненню
-graf-, -graph-	діагностичні, рентгеноконтрастні препарати
-(en)zym-	ферментні препарати
-haem(at)-	кров; препарати для лікування захворювань крові, або виготовлені з крові
-helm(int)-	протиглистові препарати
-hepar-, -hepat-	печінка; препарати для лікування печінки
-hydr-	вода; препарати, що містять водень
-hypn-	снодійні, заспокійливі, седативні препарати
-intest-	кишка; препарати для лікування кишкових захворювань
-iod-, -io-, -id-	наявність йоду; рентгеноконтрастні препарати
-lax-	препарати проносної дії
-leuc-, -leuk-	білий; що стосується лейкоцитів
-lys-, -lyt-	розкладання, розчинення

-(m)al-	снодійні, заспокійливі, седативні препарати
-mam(m)-	молочна залоза; препарати для збільшення секреції молока
-merc-	ртуть; антимікробні, діуретичні препарати
-meth(yl)-	наявність метилового або метинілового радикала
-myc(et)-	гриб; протигрибкові препарати
-myc(et)in-	антибіотики групи стрептоміцину
-myel-	спинний мозок; антибластомні препарати
-naphth-	нафта; наявність нафталанового ядра
-nephr-	нирки; препарати для лікування захворювань нирок
-norm-	препарати, що відновлюють певні функції організму
-нох-, -ност-, -нyc(t)-	снодійні, заспокійливі, седативні препарати
-oestr-	естрогенні препарати (вміщують жіночі статеві гормони)
-ophth(alm)-	очі, препарати для лікування очних захворювань
-orex-	апетит; анорексигенні препарати, що пригнічують апетит
-ov-	контрацептиви, протизаплідні засоби
-oxy-	кислий; що містять кисень
-pancreat-	підшлункова залоза; препарати для лікування підшлункової залози
-pharm-	ліки
-phen-	наявність фенілу або фенілену
-phlog-	полум'я; протизапальні препарати
-phosph-	наявність фосфору та його сполук

-phyll-	листок
-phyt-	рослина
-press-	гіпотензивні препарати, що знижують артеріальний тиск
-py(o)-	гній; антисептичні препарати
-pyr-	жар; антипіретики, жарознижувальні препарати
-ren-	нирки; препарати для лікування захворювань нирок
-rhiz-	корневище
-sarc-	злоякісна пухлина; препарати для лікування злоякісних пухлин
-sed-	снодійні, заспокійливі, седативні препарати
-sept-	знезаражувальні, антисептичні препарати
-somm-	снодійні, заспокійливі, седативні препарати
-stan-, -ster-	андрогенні стероїди (препарати чоловічих статевих гормонів і їх синтетичні аналоги)
-stabil-	препарати, що відновлюють певні функції організму
-stress-	снодійні, заспокійливі, седативні препарати
-sulf-, -sulph-	сірка; сульфаніламід, антимікробні препарати
-tens-	гіпотензивні препарати, що знижують артеріальний тиск
-test-	андрогенні стероїди (препарати чоловічих статевих гормонів і їх синтетичні аналоги)
-the(o)-	чай; алкалоїди з листя чаю
-thi(o)-	атом сірки
-thromb-	антикоагулянти (засоби, що перешкоджають згортанню крові), тромболітичні препарати

-thyr(eo)-	препарати гормонів щитоподібної залози
-toc-	препарати, що приймаються при вагітності та пологах
-tox-, -toxic-	отрута; препарати, що містять отруйні речовини
-tranqu(il)-	снودійні, заспокійливі, седативні препарати
-trast-	діагностичні, рентгеноконтрастні препарати
-trop-	напрямок, що регулює дію препарату
-ur-	сеча; діуретичні препарати, препарати для лікування захворювань сечових шляхів
-vas-	судина; спазмолітичні, судинорозширювальні й судинозахисні препарати
-verm-	протиглистові препарати
-vip(e)r-	препарати, що містять зміїну отруту
-vir-	1. андрогенні стероїди (препарати чоловічих статевих гормонів і їх синтетичні аналоги); 2. отрута; препарати отруйних виділень тварин; протівірусні препарати
-vit-	вітаміни; полівітамінні комбіновані препарати
-vom(it)-	протиблювотні препарати
-yl-	речовина; суфікс у назвах вуглеводневих і кислотних радикалів
-zer(am)-	снودійні, заспокійливі, седативні препарати
-(a)z- -(a)zid- -(a)zin- -(a)zol-	наявність азоту

Вправа 22. Укажіть значення виділених у назвах препаратів частотних відрізків:

1.	<u>Azathioprinum</u>	
2.	<u>Benzobarbitalum</u>	
3.	<u>Oxybuprocainum</u>	
4.	<u>Phenazepamum</u>	
5.	<u>Pyrazinamidum</u>	
6.	<u>Sulfadimethoxinum</u>	
7.	Trifluoperazinum	
8.	<u>Syncumar</u>	
9.	<u>Emeton</u>	
10.	<u>Dermasan</u>	
11.	<u>Cortexin</u>	
12.	<u>Dithioglycerin</u>	
13.	<u>Apisarthronum</u>	
14.	<u>Vipratox</u>	
15.	<u>Biotropil</u>	
16.	<u>Dioyascol</u>	
17.	<u>Aciclovir</u>	
18.	<u>Enterolax</u>	
19.	<u>Barbovalum</u>	
20.	<u>Gastrophytum</u>	

21.	<u>Euthyrox</u>	
22.	<u>Erythromycinum</u>	
23.	<u>Hypothiazid</u>	
24.	<u>Helmintox</u>	
25.	<u>Coccarboxylasum</u>	
26.	<u>Amoxicillinum</u>	
27.	<u>Mercazolil</u>	
28.	<u>Urosept</u>	
29.	<u>Adenorm</u>	
30.	<u>Laevomycesinum</u>	
31.	<u>Antistress</u>	
32.	<u>Polyphytolum</u>	
33.	<u>Thyrozol</u>	
34.	<u>Naphthyzinum</u>	
35.	<u>Iodoformium</u>	
36.	<u>Mycamin</u>	
37.	<u>Pyoglar</u>	
38.	<u>Renalgan</u>	
39.	<u>Phlogezym</u>	
40.	<u>Fungoterbin</u>	
41.	<u>Neocardil</u>	
42.	<u>Vasostenon</u>	

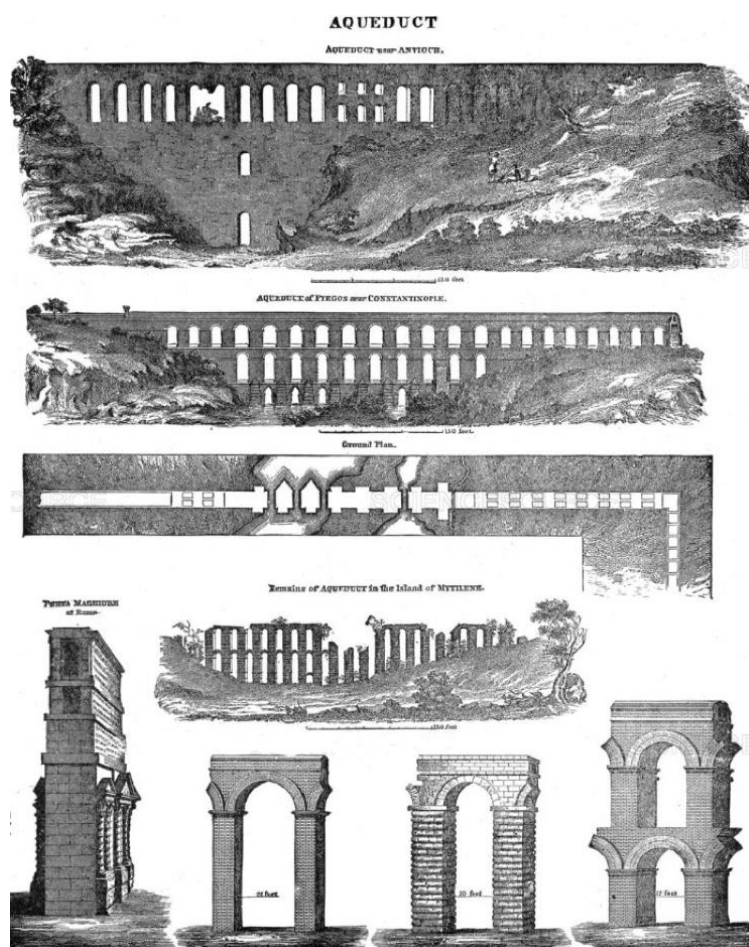
Вправа 23. *Напишіть назви препаратів латиною, підкресліть відомі вам частотні відрізки, поясніть їх значення:*

1)	ацетилцистеїн	
2)	бензилпеніцилін	
3)	флуфеназін	
4)	хлороформ	
5)	тироген	
6)	блеоміцин	
7)	местеролон	
8)	ектерицид	
9)	пірантел	
10).	гемоферон	
11).	флогензим	
12).	фітосед	
13)	темпалгін	
14)	уролесан	
15)	валацикловір	
16)	прегнавіт	
17)	мексидол	
18)	карбодерм	
19)	циклометіазид	

20)	віпросал	
21)	корвалдин	
22)	лінкоміцин	
23)	метациклін	
24)	колагеназа	
25)	пентоксифілін	
26)	гастрофіт	
27)	сульфокамфокаїн	
28)	трамадол	
29)	феназепам	
30)	холосас	
31)	метилпреднізолон	
32)	троксевазин	
33)	ентероспазміл	
34)	оксазепам	
35)	фталілсульфатіазол	
36)	фітоліт	
37)	тіотриазолін	
38)	кофальгін	
39)	цефазолін	

АКВЕДУКИ (лат. *aqua, ae, f* — вода, *duco, ere* — вести)

Акведуками звалися штучні канали, іноді підземні, але частіше наземні, підняті на арки, по котрим вода надходила в Рим. Акведуки були відомі ще в Ніневії й Греції. Перший із 14 акведуків Рима був побудований у 312 році до н. е. Найдовший акведук був завдовжки 132 км. Щодоби Рим одержував по акведуках близько 720 тисяч кубічних метрів води. При малому рівні води вода поступала тільки в суспільні джерела, при більш високому — вода надходила в суспільні купальні, лише при повному рівні постачалися приватні джерела. Акведуки були в 100 містах Римської імперії.

Чому ми так говоримо

СПВАТИ ДИФІРАМБИ – у переносному розумінні означає надавати перебільшену похвалу.

ДИФІРАМБ (гр. *Dithyrambos*) – особливий вид давньогрецької лірики; первісно культова пісня на честь Діоніса – бога рослинності, родючості, вологи, покровителя виноградарства й виноробства. Найбільшої слави здобули дифірамби, що їх співали хори, учасники яких були переодягнені в сатирів – лісових і гірських божеств. Такі пісні дали початок старогрецькій трагедії в 6 ст. до н. е. Згодом їх стали виконувати й на честь інших богів та героїв.

Х. Прикметники I–II відміни (1 група).

Дієприкметники минулого часу пасивного стану

Словникова форма прикметників I групи

Форма чол. р. в *Nom. sing.* + закінч. жін. р. + закінч. сер. р.
purus, a, um – чистий, чиста, чисте

Основні граматичні моделі у фармацевтичній термінології

I модель

означуваний
іменник
Nom. sing.

+

узгоджене
означення
Nom. sing.

Наприклад: serum purificatum — очищена сироватка
capsula gelatinosa — желатинова капсула
succus gastricus — шлунковий сік

II модель

означуваний
іменник
Nom. sing.

+

неузгоджене
означення
Gen. sing. або plur.

Наприклад: aqua Plumbi — свинцева вода
tinctura Valerianae — валеріанова настоянка
unguentum Ichthyoli — іхтіолова мазь

III модель

означуваний
іменник
Nom. sing.

+

неузгоджене
означення
Gen. sing. або plur.

+

узгоджене
означення
Nom. sing.

Наприклад: solutio Camphorae oleosa — олійний розчин камфори
herba Millefolii concisa — нарізана трава деревію
extractum Frangulae fluidum — рідкий екстракт крушини

Вправа 24. *Узгодьте прикметники та дієприкметники з іменниками, перекладіть вирази українською мовою:*

1)	Lanolinum (hydraulicus, a, um)		
2)	remedium (externus, a, um)		
3)	aether (anaestheticus, a, um)		
4)	charta (ceratus, a, um)		
5)	Methylenum (coeruleus, a, um)		
6)	sirupus (amarus, a, um)		
7)	vitrum (niger, gra, grum)		
8)	cera (flavus, a, um)		
9)	in succo (gastricus, a, um)		
10)	tabulettae (stomachicus, a, um)		
11)	cum bolo (albus, a, um)		
12)	in extracto (spissus, a, um)		
13)	per crystallos (lucidus, a, um)		
14)	ex herbis (exsiccatu, a, um)		
15)	remedia (internus, a, um)		
16)	in charta (paraffinatus, a, um)		
17)	mixturae (analepticus, a, um)		

18)	decocta (cholagogus, a, um)		
19)	in tabulettis (obductus, a, um)		
20)	Gentiana (luteus, a, um)		
21)	cum acidis (concentratus, a, um)		
22)	in sacculo (chartaceus, a, um)		
23)	vaccina (purificatus, a, um)		
24)	in capsulis (operculatus, a, um)		
25)	tabulettae (sedativus, a, um)		
26)	in vitro (fuscus, a, um)		
27)	ex plantis (venenatus, a, um)		
28)	axungia (porcinus, a, um)		
29)	sirupi (compositus, a, um)		
30)	Sambucus (niger, gra,grum)		

Чому ми так говоримо

ГОМЕРИЧНИЙ СМІХ (гр. **homerikos gelos**) — нестримний, гучний регіт. Назва походить від імені Гомера, який в «Іліаді» та «Одіссеї» описав сміх богів.

У сучасній мові слово «гомеричний» є синонімом слів «нестримний», «голосний», «багатий», «пишний» тощо.

ХИМЕРА (гр. **Chimaira**) — вогнедишна потвора з головою й шиєю лева, з тулубом кози та хвостом дракона. За епосом, походила з племені безсмертних богів; вихованка Амізодара, царя Карії. Химерою називають зображення фантастичних чудовиськ на готичних соборах (Собор Паризької богоматері).

У переносному значенні «химера» — нездійсненна мрія, примха, вигадка, дивацтво.

Вправа 25. Перекладіть вирази латинською мовою:

1.	Чистий вазелін.	
2.	Олійні емульсії.	
3.	Піни лікувальні.	
4.	Інсулін людини (людський).	
5.	Желатинова губка.	
6.	Лікарський засіб, знижуючий рівень цукру у крові.	
7.	З кровоспинними плівками.	
8.	Зовнішні та внутрішні лікарські засоби.	
9.	Рідкий екстракт ромашки.	
10.	Спиртова настоянка нагідок.	
11.	Олія трави фенхелю.	
12.	Безводна глюкоза.	
13.	Сухий екстракт листя красавки.	
14.	Шлункові таблетки з екстрактом красавки.	
15.	Хлорамфенікол для очних крапель.	
16.	Лікарські рослинні засоби.	
17.	Консервована медична жовч.	
18.	Густий екстракт перцю стручкового.	
19.	Вазелінове масло або рідкий парафін.	

20.	Йод позначений.	
21.	Для гомеопатичних лікарських засобів.	
22.	Порошкова камфора.	
23.	Залізо відновлене.	
24.	Очищена глина.	
25.	Палена магнезія.	
26.	Висушена трава чемериці для ванн.	
27.	Липкий пластир еластичний.	
28.	Таблетки дипіридамолу, вкриті оболонкою.	
29.	Імуносироватка для профілактики дифтерії (очищена, концентрована).	
30.	Подрібнене висушене листя мучниці.	
31.	У навоскованому папері.	
32.	Концентрована ртутна мазь.	
33.	Сухий гематоген у таблетках.	
34.	Очищена терпентинова олія.	
35.	Вакцина для профілактики грипу (інактивована).	
36.	Жарознижувальні, протизапальні та знеболювальні свічки.	
37.	У желатинових капсулах, закритих кришечкою.	
38.	Холосас – жовчогінний препарат.	
39.	Настоянки, сиропи, бальзами – рідкі форми ліків.	
40.	Мономіцин, біцилін, дитетрациклін – антибіотики.	

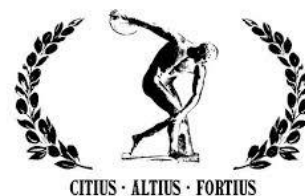
Вправа 26. Перекладіть рецепти українською мовою:

1.	Recipe: Phenoli liquefacti puri 10,0 Detur. Signetur:	
2.	Recipe: Mixturae Trascovi antiasthmaticae 200 ml Da. Signa:	
3.	Recipe: Extracti Urticae fluidi Extracti Millefolii fluidi ana 25 ml Da. Signa:	
4.	Recipe: Unguenti Hydrargyri praecipitati albi 5% 30,0 Detur. Signetur:	
5.	Recipe: Vaccini diphtheriae adsorbati 0,5 Da tales doses numero 10 in flaconis. Signa:	
6.	Recipe: Tabulettas Pancreatini 0,5 obductas numero 50 Da. Signa:	

Девізи об'єднань і спілок

Олімпійських ігор:

Citius, altius, fortius! — Швидше, вище, сильніше!

Вправа 27. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1.	Візьми: Хлороформу 10,0 Очищеного скипидару 40,0 Змішай, нехай утвориться лінімент. Видай. Познач:	
2.	Візьми: Сухого екстракту валеріани 0,02 Видай такі дози числом 50 в таблетках, вкритих оболонкою. Познач:	
3.	Візьми: Відновленого заліза 1,0 Видай у желатинових капсулах числом 20. Познач:	
4.	Візьми: Рідкого екстракту алое 1 мл Видай такі дози числом 10 в ампулах. Познач:	
5.	Візьми: Таблетки тетрацикліну з ністатином, вкриті оболонкою числом 30 Нехай буде видано. Нехай буде позначено:	

6.	<p>Візьми: Очної мазі гідрокортизону 3,0 Видай у тубі. Познач:</p>	
7.	<p>Візьми: Хімотрипсину кристалічного (або трипсину кристалічного) 0,03 Левоміцетину 0,45 Гліцерину 7,5 Вазелінового масла 7,5 Ланоліну 2,5 Змішай. Видай. Познач:</p>	
8.	<p>Візьми: Йодоформу Білої глини по 5,0 Змішай, нехай утвориться порошок. Видай. Познач:</p>	
9.	<p>Візьми: Каротину (або вітаміну А) Олії шипшини по 0,5 Безводного ланоліну 2,0 Вазеліну 8,0 Змішай, нехай утвориться мазь. Видай. Познач:</p>	
10.	<p>Візьми: Метиленового синього 0,1 Видай у капсулах числом 10. Познач:</p>	

ФОРУМ

Форум (forum, i, n) — спочатку це була ринкова площа. Пізніше торгівлю перенесли в інше місце, а форум став центром політичного й культурного життя Рима. Тут вершилося правосуддя, перед храмом Вести, богині домашнього вогнища, проходили релігійні церемонії. Звичайно на форумі знаходились святилища та храми головних богів — заступників міста, і саме тут зберігалась державна казна.

Найбільш відомий Римський форум (Forum Romanum), який до V ст. до н. е. прикрашали розкішні храми, тріумфальні арки, посмертні та збудовані ще за життя славетних римлян статуї. Юлій Цезар поряд зі стародавнім форумом спорудив свій власний, на якому звів величезний храм Венери, яку він вважав праматір'ю роду Юліїв.

Імператори Траян та Август також будували свої форуми.

Чому ми так говоримо

ЮСТИЦІЯ (*лат. Justitia* — правосуддя) — богиня правосуддя, культ якої існував в Римі від часу Тіберія, що присвятив їй у Римі статую. Згідно з одним написом, Юстиція мала окремого жерця. За міфом вона остання залишила землю в заліжному віці.

Змістовий модуль 2: Іменники III, IV та V відмін. Прикметники III відміни. Дісприкметники теперішнього часу дійсного способу. Хімічна номенклатура. Ботанічна номенклатура. Ступені порівняння прикметників. Прислівник. Скорочення в рецептах. Номенклатура форм ліків. Клінічна термінологія. Прийменникові конструкції.

XI. Іменники III відміни

Таблиця родових закінчень іменників III відміни

Рід	Nom. sing.	Тип відм-ня	Приклади
<i>masculinum</i>	-o, -or, -os, -er, -es, -ex (<i>нерівноскладові</i>)	слова з осно- вою на один приголосний – приголосний	carbo, ōnis <i>m</i> – вугілля sapor, ōris <i>m</i> – смак flos, ōris <i>m</i> – квітка cortex, ĩcis <i>m</i> – кора aether, ěris <i>m</i> – ефір stipes, ĩtis <i>m</i> – стебло
<i>femininum</i>	-es, -x -is, -es (<i>рівноскладові</i>) -do, -as, -ax, -go, -us, -ux, -io, -ox, -ix, -is, -es (<i>нерівноскладові</i>)	слова з осно- вою на декілька приголосних – мішаний рівноскладові – мішаний приголосний	pars, partis <i>f</i> – частина apis, apis <i>f</i> – бджола hirudo, ĩnis <i>f</i> – п’явка mucilago, ĩnis <i>f</i> – слиз injectio, ōnis <i>f</i> – ін’єкція Arachis, ĩdis <i>f</i> – арахіс nux, nicis <i>f</i> – горіх
<i>neutrum</i>	-en, -ur, -us, -ma -c, -l, -t (<i>нерівноскладові</i>) -e, -al, -ar	приголосний голосний	semen, ĩnis <i>n</i> – сім’я, насінина Sulfur, ūris <i>n</i> – сірка corpus, ōris <i>n</i> – тіло lac, lactis <i>n</i> – молоко stigma, ātis <i>n</i> – приймочка animal, ālis <i>n</i> – тварина Secale, is <i>n</i> – жито

Вправа 28. Допишіть основу та пропущені закінчення латинських іменників III відміни:

1)	із кори калини	ex cor... Viburn...
2)	із квіток нагідок	ex flo... Calendul...
3)	з етиловим ефіром	cum aeth... aethylic...
4)	без смаку та запаху	sine sap... et odo...
5)	з нашатирно-ганусовими краплями	sine Liqu... Ammonii anisat...
6)	екстракт водяного перця	extractum Polygon... hydropip...
7)	у стеблах рослин	in stip... plant...
8)	листя бобівника трилистого	fol... Menyanth... trifoliat...

Вправа 29. Перекладіть вирази латинською мовою:

1.	Активоване вугілля; таблетки активованого вугілля.	
2.	Чистий ефір; з чистим ефіром.	
3.	Бульби картоплі; у бульбах картоплі.	
4.	Квітки маку снотворного; із квіток маку снотворного.	
5.	Подрібнена трава грициків; з подрібненої трави грициків.	
6.	Листя бобівника трилистого; настій листя бобівника трилистого.	
7.	Порошкована кора крушини; з порошковою корою крушини.	

Девізи об'єднань і спілок

Надпис на золотих та срібних медалях, котрими на початку XIX ст. нагороджували студентів Харківського університету за відмінні показники в навчанні:

Ingenio et moribus! — За талант та моральність!

Вправа 30. Допишіть основу та пропущені закінчення латинських іменників III відміни:

1)	шляхом інгаляції	per inhalat...
2)	із жиром	cum ad...
3)	під шкіру	sub cut...
4)	для розтирання	pro frict...
5)	із дьогтем ялівцю	cum pic... liquid... Juniper...
6)	для підшкірних ін'єкцій	pro inject... subcutane...
7)	із концентрованих розчинів	ex solut... concentrat...
8)	для дітей та дорослих	pro infan... et adult...
9)	корені кульбаби	rad... Taraxac...
10)	із бджолиним анатоксином	cum anatoxin... ap...

Вправа 31. Перекладіть вирази латинською мовою:

1.	Слиз коренів алтеї.	
2.	Густий екстракт папороті чоловічої.	
3.	Масляний розчин нітрогліцерину.	
4.	Настоянка чилібухи або блювотного горіха.	
5.	Паста «Фітолізін» для приготування розчину.	
6.	Мазь Вількінсона з березовим дьогтем.	
7.	Гідрогенізована олія арахісу.	
8.	Сироп кореня солодки.	
9.	Свічки з димедролом для дітей.	
10.	Висушені ягоди смородини чорної.	
11.	Розчини та аерозолі для інгаляцій.	

12.	Розчин метотрексату для ін'єкцій.	
13.	Подрібнені корені валеріани.	
14.	Сироп з екстрактом подорожника.	
15.	Таблетки сухого екстракту термопсису.	

Вправа 32. Перекладіть вирази латинською мовою:

1.	Візьми: Екстракту красавки Гліцерину по 5,0 Очищеної води 5 мл Очищеного свинячого сала Вазеліну по 17,5 Змішай. Видай. Познач:	
2.	Візьми: Складного порошку солодки 30,0 Видати. Позначити:	
3.	Візьми: Нашатирного спирту 20 мл Скипидару Льняної олії по 20,0 Змішай, нехай утвориться лінімент. Видай. Познач:	
4.	Візьми: Дігтярної мазі 5 % 50,0 Видай. Познач:	
5.	Візьми: Відвару коренів вовчугу 6,0 — 200 мл Видай. Познач:	

Вправа 33. Допишіть основу та пропущені закінчення латинських іменників III відміни:

1)	насіння подорожника	sem... Plantag...
2)	приймочки кукурудзи	stigm... May...
3)	з молочним цукром	cum sacchar... lac...
4)	для полоскання	pro gargarism...
5)	кореневища глечиків жовтих	rhizom... Nuphar... lute...
6)	з медом та лимоном	cum mel... et citr...
7)	для компресів	pro cataplasma...
8)	голівки маку снотворного	cap... Papaver... somnifer...
9)	листя сумаху	foli... Rh...
10)	без спирту	sine alcoh...

Вправа 34. Перекладіть вирази латинською мовою:

1.	Відвар кореневища родовика.	
2.	Присипка з паленим галуном.	
3.	Настій листя ниркового чаю.	
4.	Розчин скловидного тіла для ін'єкцій.	
5.	Емульсія насіння арахісу.	
6.	Густий екстракт маткових ріжків.	
7.	Вітамінізований риб'ячий жир для дітей.	
8.	Мазь з осадженою сіркою.	
9.	Подрібнені голівки маку снотворного.	
10.	Вища разова доза етазолу.	
11.	Суша мікстура проти кашлю для дорослих.	

12.	Корневища з коренями заманихи.	
13.	Свічки з олією насіння гарбуза.	
14.	Нижчі, вищі й середні дози лікарських засобів.	
15.	Медичний ефір для інгаляційного наркозу.	
16.	Стовпчики з приймочками кукурудзи.	

Вправа 35. Перекладіть латинською мовою назви рослинної лікарської сировини:

1.	Кора	калини; крушини; кореня барбарису.		
2.	Квітки	нагідок; арніки; бузини; цмину піскового; глоду.		
3.	Коріння	алтеї; солодки; женьшеню; кульбаби; китятток.		
4.	Кореневища	лепехи; змійовика; перстача.		
5.	Кореневища з коренями	валеріани; родовика.		
6.	Насіння	гарбуза; мишатнику; гірчака перцевого; грициків; горицвіту.		
7.	Листя	бобівника; ниркового чаю; дигіталісу.		

8.	Трава	череди; термопсису; водяного перцю.		
----	-------	---	--	--

Вправа 36. Перекладіть латинською мовою назви лікарських засобів:

1.	Настій	листя ниркового чаю; листя подорожника; квіток липи; трави грициків; листя дигіталісу; трави череди.		
2.	Відвар	кори калини; кореневища з коренями родовика; кори крушини; насіння гарбуза; кореневищ папороті чоловічої; кори коренів барбарису; кореневищ з коренями заманихи.		
3.	Настоянка	блювотного горіха; листя барбарису.		
4.	Порошок	листя дигіталісу; солодки складний; коріння ревеню.		
5.	Розчин	білігносту для ін'єкцій; йоду спиртовий; камфори олійний; прополісу спиртовий.		
6.	Екстракт	чоловічої папороті ефірний; горицвіту весняного сухий; гірчака перцевого водний.		
7.	Олія	арахісова; кукурудзяна; гірчична ефірна.		

Вправа 37. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1.	Візьми: Масляного розчину сінестролю 0,1% 1 мл Нехай буде видано. Нехай буде позначено:	
2.	Візьми: Склоподібного тіла 2 мл Видай такі дози числом 10 в ампулах. Познач:	
3.	Візьми: Анальгін Парацетамолу по 0,2 Змішай, нехай утвориться порошок. Видай такі дози числом 10. Познач:	
4.	Візьми: Мазі препарату прополісу феногідрофобного 5 % 100,0 Видай. Познач:	
5.	Візьми: Присипки хінофунгін 50,0 Нехай буде видано. Нехай буде позначено:	
6.	Візьми: Інсуліну для ін'єкцій 10 мл (40 ОД – 1 мл) Видати такі дози числом 10. Позначити:	
7.	Візьми: Припарки білої глини 100,0 Видати. Позначити:	

8.	Візьми: Бальзаму проти кашлю 30 мл Видай. Познач:	
9.	Візьми: Цефтазидиму 0,5 для ін'єкцій Видай такі дози числом 5. Познач:	
10.	Візьми: Рідкого екстракту кукурудзяних приймочок 25,0 Видай. Познач:	
11.	Візьми: Суспензії гризеофульвіну 100 мл Видай. Познач:	
12.	Візьми: Трихомонациду 0,25 Вазелінового масла до 50 мл Змішай, нехай утвориться емульсія. Простерилізуй! Видай. Познач:	

Чому ми так говоримо

ОСІДЛАТИ ПЕГАСА — у переносному розумінні означає стати поетом.

ПЕГАС (*гр. Pegasos*) — чарівний крилатий кінь. Стародавній міф розповідає, що Пегас злетів на Олімп, де приносив Зевсові грім та блискавку. Його пов'язували також з богинею ранкової зірки Еос і включали в число сузір'їв. У III ст. до н. е. олександрійські поети створили легенду про Пегаса як про коня поетів. Якось музи співали так гарно, що вся природа слухала їх у мовчанні й нерухомості, а гора Гелікон, де мешкали музи, від захоплення почала швидко рости і доросла аж до неба. Тоді олімпійські боги наказали Пегасові повернути гору на землю. Кінь ударів по горі копитом, утоптавши її в землю, а на місці удару забило джерело Гіппокрена, яке мало чудесну властивість надихати поетів.

XII. Прикметники III відміни (2 група). Дієприкметники теперішнього часу дійсного способу

	Прикметники з трьома родовими закінченнями:		Прикметники з двома родовими закінченнями:		Прикметники з одним родовим закінченням:	
<i>Nom. sing.</i>	-er (<i>m</i>), -is (<i>f</i>), -e (<i>n</i>)	silvester, tris, tre	-is (<i>m, f</i>), -e (<i>n</i>)	sterilis, e	-ns -x (<i>m, f, n</i>)	recens, ntis simplex, icis
<i>Gen. sing.</i>	-is		-is		-(nt)is -(ic)is	

NB! Прикметники III відміни, дієприкметники теперішнього часу активного стану відмінюються за голосним типом.

Вправа 38. Допишіть пропущені закінчення прикметників, перекладіть вирази українською мовою:

1)	granula enterosolubil...	
2)	in pulvere subtil...	
3)	formae medicamentorum simplic...	
4)	remedia extemporal...	
5)	Valeriana officinal...	
6)	capsulae moll...	
7)	pro linimento volatil...	
8)	ad elixir pectoral...	
9)	pro medicamentis injectabil...	
10)	suppositoria rectal...	
11)	globuli vaginal...	
12)	cum oleis pingu...	

13)	tabulettae solubil...	
14)	in succo gastrico natural...	
15)	pro injectionibus intramuscular...	
16)	Ledum palustr...	
17)	in praeparato fort... et mit...	
18)	formae medicamentorum sublingual... et peroral...	
19)	rhizomata dulc...	

Вправа 39. Перекладіть вирази латинською мовою:

1.	Пероральні порошки.	
2.	Повітря медичне.	
3.	Назальні палички.	
4.	Піхвові кульки.	
5.	Насінневі емульсії.	
6.	Вугілля активоване медичне.	
7.	Трасдермальна терапевтична система.	
8.	М'які лікарські засоби.	
9.	Стерильні ін'єкційні розчини.	
10.	Кишковорозчинні таблетки.	
11.	Екстемпоральні форми ліків.	
12.	Вагінальні таблетки клотримазолу.	

13.	Свіжі пагони каланхое.	
14.	Трава й коріння алтеї лікарської.	
15.	Мікстура з грудним еліксіром.	
14.	Сублінгвальні таблетки «Апілак».	
15.	Пероральний розчин абакавіру.	
16.	Олія з насіння рицини звичайної.	
17.	Медичний ефір для наркозу.	
18.	Оральні емульсії та суспензії.	
19.	Ректальні свічки парацетамолу для дітей.	
20.	Гумки жувальні лікувальні.	
21.	Рослинні жирні олії.	
22.	Розчинні таблетки «Упсарин».	
23.	Зелене медичне мило.	
24.	Таблетки мікрофоліну сильного за дією та таблетки мікрофоліну м'якого за дією.	

Чому ми так говоримо

ПРОКРУСТОВЕ ЛОЖЕ (*гр. he kline in Prokrustu*) — ложе розбійника Прокруста, що жив біля Елевсіну (поблизу Афін), заманював подорожніх і клав їх на своє ліжко. Коли люди були коротші за ліжко, Прокруст видовжував їх, а коли довші, відрубав їм ноги.

У переносному значенні вислів означає мірку, під яку штучно підлягають факти та явища.

Вправа 40. Узгодьте з іменниками подані в дужках прикметники, запишіть відповідну форму прикметника, перекладіть українською мовою:

1.	Recipe solutiones steriles (injectabilis, e).		
2.	Divide in partes (aequalis, e) numero 5.		
3.	Tabulettae Acidi glutaminici (enterosolubilis, e).		
4.	Solutio Gelatinae (medicinalis, e) 10 % semper in ampullis datur, sub cutem inducitur.		
5.	Solve Streptocidum (solubilis, e) in solutione Glucosi 1 % (sterilis, e).		
6.	Cito detur solutio Bleomycetini hydrochloridi pro injectionibus (intramuscularis, e).		
7.	Guttae Gofmani est mixtura aetheris (medicinalis, e) cum spiritu aethylico 90%, X–XX guttae sunt dosis pro dosi.		
8.	Recipe solutionem Norsulfazoli (solubilis, e) 10 % pro guttis ophthalmicis.		
9.	Linimentum ammoniatum seu linimentum (volatilis, e) liquorem Ammonii caustici (25%), acidum oleicum (1 %), oleum Helianthi (74 %) continet, pro frictione praescribitur.		
10.	Da bacillos (nasalis, e) cum Dimedrolo in scatula.		

Вправа 41. Запишіть словосполучення у *Gen.sing.*, перекладіть українською мовою:

1)	Viride nitens		
2)	pasta defendens		
3)	Aloë arborescens		
4)	aërosolum repellens		
5)	Erysimum canescens		
6)	succus adstringens		
7)	mixtura expectorans		
8)	decoctum laxans		
9)	tinctura excitans		

Вправа 42. Запишіть словосполучення у *Nom. plur.*, перекладіть українською мовою:

1)	globulus anticoncipiens		
2)	solutio anticoagulans		
3)	infusum expectorans		
4)	tinctura stimulans		
5)	pasta defendens		
6)	remedium corrigens		
7)	medicamentum adjuvans		
8)	pulvis laxans		
9)	remedium constituens		
10)	succus corrigens		
11)	tabuletta adstringens		

Чому ми так говоримо

ДО ГРЕЦЬКИХ КАЛЕНД (*лат. Ad Kalendas graecas*) – тобто на невизначений термін, ніколи.

Календами римляни називали перший день кожного місяця. Календи були днями виплати боргів і процентів згідно з борговими зобов'язаннями. У давніх греків календ не було.

Звідси іронічна назва терміну невчасної сплати боргів недбайливими боржниками.

Вправа 43. Узгодьте з іменниками подані у дужках дієприкметники, перекладіть вирази українською мовою:

1)	in remedium (corrigenс, ntis)	
2)	cum Aloë (arborescens, ntis)	
3)	pro aërosolis (repellens, ntis)	
4)	ad remedia (adjuvans, ntis)	
5)	sine pasta (defendens, ntis)	
6)	pro remediis (adstringens, ntis)	
7)	ad tabulettas (anticoncipiens, ntis)	
8)	pro mixtura (laxans, ntis)	
9)	in remedia (constituens, ntis)	
10)	cum Viridi (nitens, ntis)	
11)	pro remedio (constituens, ntis)	
12)	in mixtura (corrigenс, ntis)	
13)	in remedia (adjuvans, ntis)	
14)	pro solutione (nutriens, ntis)	
15)	in emplarastro (irritans, ntis)	

Чому ми так говоримо

ТРОЯНСЬКИЙ КІНЬ (*гр. Durios hippos*) — у переносному розумінні означає подарунок ворогові на його згубу; хитрі, підступні наміри. У грецьких міфах про Троянську війну розповідається, що на десятому році війни греки за порадою Одиссея змайстрували величезного дерев'яного коня, всередині якого сховались воїни. Ахейці, вдаючи, ніби зняли облогу Трої, почали відпливати на своїх кораблях. Мешканці Трої вирішили, що їхнім ворогам набридла нескінченна війна. Повіривши брехливим словам полоненого Сінона, ніби коня зроблено в дарунок богині Афіні і що він принесе перемогу, троянці знехтували застереження жерця Лаокоона й провісниці Кассандри і затягли коня до міста. Уночі ахейці на чолі з Одиссеєм вилізли з коня і відчинили міську браму для свого війська.

Вправа 44. Перекладіть латинською мовою рецепти:

1.	Візьми: Капсули «Ессенціале-форте» числом 50 Нехай буде видано. Нехай буде позначено:	
2.	Візьми: Грудного еліксиру 20 мл Видай. Познач:	
3.	Візьми: Кишковорозчинні таблетки нафтамону числом 20 Видати. Позначити:	
4.	Візьми: Трихомонациду 0,05 Масла какао скільки необхідно Змішай, щоб утворилась вагінальна свічка. Видай такі дози числом 10. Познач:	
5.	Візьми: Емульсії насіння мигдалю солодкого 20,0 – 200,0 Видай. Познач:	
6.	Візьми: Простої сірчаної мазі 5–10% (або білої ртутної мазі 5–10%) 30,0 Видай. Познач:	
7.	Візьми: Розчину желатину медичного 10% 25 мл Простерилізуй! Видай такі дози числом 6. Познач:	

Цікаво знати

КАЛЕНДАР (дні тижня)

Рахування днів кожного місяця велось в римлян не так, як у нас. У кожному римському місяці було три головних дні, від яких і вівся рахунок решти днів місяця.

1. **Calendae** – Календи, перше число кожного місяця. Слово походить від *calare* – оголошувати, повідомляти. У перший день кожного місяця верховний жрець (*pontifex maximus*) оголошував народу про молодий місяць, про сприятливі й несприятливі дні. *Calendarium* – так називали книгу, в яку записували рахунки і терміни платежів, які приурочували до перших чисел.

2. **Nonae** – нони, 7 або 5 число.

3. **Idus** – іди, 15 або 13 число.

Ділення місяців на тижні у давніх римлян не було, очевидно, ця традиція була запозичена у євреїв пізніше.

1. **Dies Solis** – день Сонця.

2. **Dies Martis** – день Марса.

3. **Dies Mercurii** – день Меркурія.

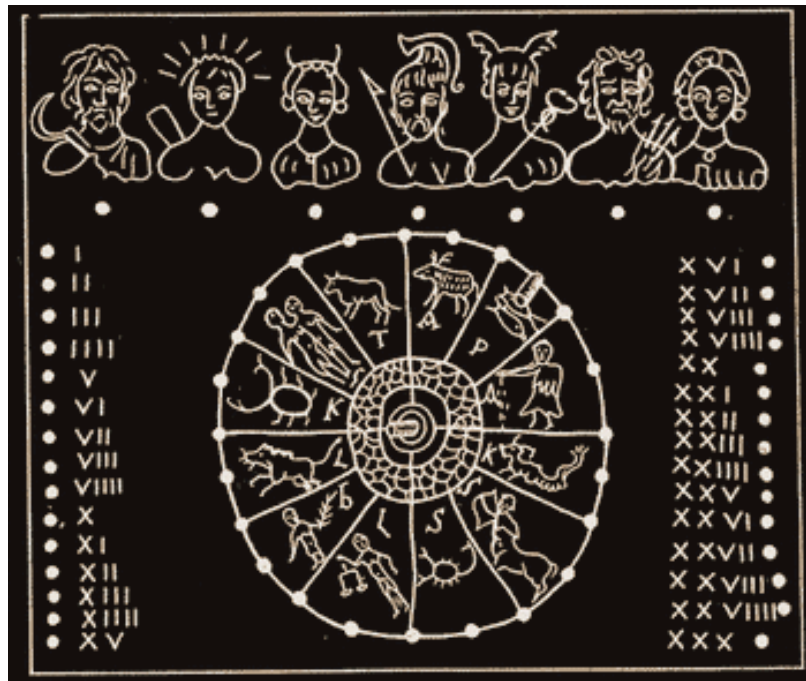
4. **Dies Lunae** – день Місяця.

5. **Dies Iovis** – день Юпітера.

6. **Dies Veneris** – день Венери.

7. **Dies Saturni** – день Сатурна, або *Dies Sabbati* – день суботи (*sabbatum*, і, п – спокій, відпочинок).

Проаналізуйте назви днів тижня в англійській, французькій, німецькій мовах, і ви знайдете сліди запозичених римських назв.

Чому ми так говоримо

ЄХИДНА (гр. *Echidna*) — жахлива кровожерна потвора, напівжінка-напівзмія; дочка Тартара й Геї. Місце перебування Єхидни вважались Аїд — царство мертвих, або печера в Кілікії.

У переносному значенні, Єхидна, а також похідні утворення: єхида, єхидний, єхидство, єхидувати — тісно пов'язані з поняттям «злий», «підступний», «лукавий».

ХІІІ. Хімічна номенклатура латинською мовою

Граматична модель назв кислот

acidum +	прикметник:
	1. основа назви хімічного елемента + ic(um) (для оксигенвмісних кислот на вищому ступені окиснення)
	2. основа назви хімічного елемента + os(um) (для оксигенвмісних кислот на нижчому ступені окиснення)
	3. hydro + основа назви хімічного елемента + ic(um) (для безоксигенових кислот)

Граматична модель назв оксидів

назва хімічного елемента (іменник у Gen. sing.)	+	групова назва оксиду (іменник у Nom. sing.)
--	---	--

Граматична модель назв солей

катіон (іменник у Gen. sing.)	+	аніон (іменник у Nom. sing.)
--	---	---

Таблиця суфіксів у назвах аніонів солей та складних ефірів

В українських назвах	В латинських назвах	
	Спосіб ДФУ та міжнародний	«Старий» спосіб
-ат	-as, ātis m (іменник III відм.)	-īcum (прикм.)
-ит/-іт	-is, ītis m (іменник III відм.)	-ōsum (прикм.)
-ид/-ід	-īdum, i n (іменник II відм.)	-ātum (прикм.)
гідро...ід	hydro... īdum, i n (іменник II відм.)	hydro... īcum (прикм.)

Вправа 45. Перекладіть терміни українською мовою:

1.	Capsulae Acidi mefenamici.	
2.	Sulfur ad praeparationes homeopaticas.	
3.	Acidum phosphoricum concentratum.	
4.	Arsenii trioxydum ad praeparationes homoeopaticas.	
5.	Barii chloridum dihydricum.	
6.	Kanamycini sulfas acidus.	
7.	Solutio Piperazini adipinatis pro infantibus.	
8.	Isosorbidi dinitras dilutus.	
9.	Insulini zinci suspensio injectabilis.	
10.	Ethylmethylhydroхурpyridini succinas.	

Вправа 46. Напишіть латинські назви кислот, підкресліть префікси та суфікси, за допомогою яких вони утворені:

1)	кислота миш'якова	
2)	кислота миш'яковиста	
3)	кислота азотна	
4)	кислота азотиста	
5)	кислота молочна	
6)	кислота олеїнова	
7)	кислота щавлева	
8)	кислота фосфорна	

9)	кислота сірчана	
10)	кислота сірчиста	
11)	кислота бурштинова	
12)	кислота винна або виннокам'яна	
13)	кислота масляна	
14)	кислота лимонна	
15)	кислота ціановоднева	
16)	кислота фторидна	
17)	кислота хлоридна	
18)	кислота мурашина	
19)	кислота оцтова	
20)	кислота вугільна	
21)	кислота кремнієва	
22)	кислота фосфориста	
23)	кислота аскорбінова	
24)	кислота пантотенова	
25)	АТФ, кислота аденозинтрифосфорна	
26)	кислота трихлорооцтова	
27)	кислота ундециленова	

Вправа 47. Перекладіть терміни латинською мовою, запишіть їх у формі *Nom. sing.* та *Gen. sing.*:

№		<i>Nom. sing.</i>	<i>Gen. sing.</i>
1)	Амоксицилін натрію		
2)	Амброксолу гідрохлорид		
3)	Бензилбензоат		
4)	Гідрокортизону ацетат		
5)	Еноксапарин натрію		
6)	Динатрію едетат		
7)	Етилолеат		
8)	Диметилсульфоксид		
9)	Калію гідроксид		
10)	Вісмуту основний цитрат		
11)	Натрію селеніт		
12)	Пропілпарагідроксибензоат		
13)	Бензоїл пероксид		
14)	Метилпарагідроксибензоат		
15)	Гепарин кальцію		
16)	Метилсаліцилат		
17)	Дексаметазон натрію фосфат		
18)	Кальцію лактат пентагідрат		

Національні девізи держав

Мальта:

Virtute et constantia! — Доблестю і незмінністю!

Канада:

A mari usque ad mare. — Від моря до моря («Псалтир»).

Вправа 48. Перекладіть терміни латинською мовою:

1.	Свинцева вода для компресу.	
2.	Спиртовий розчин йоду.	
3.	Таблетки аскорбінової кислоти з глюкозою.	
4.	Присипка оксиду цинку 10%.	
5.	Мідь для гомеопатичних лікарських засобів.	
6.	Порошок гідроксиду алюмінію — антацидний засіб.	
7.	Фолієва кислота в порошках і таблетках.	
8.	Закис азоту для інгаляційного наркозу.	
9.	Кишковорозчинні таблетки ацетилсаліцилової кислоти.	
10.	Середня добова доза нікотинової кислоти для дітей 0,005–0,02.	
11.	Спиртовий розчин борної кислоти.	
12.	Безводна лимонна кислота.	
13.	Міді сульфат безводний.	
14.	Мазь вісмуту нітрату основного 10%.	
15.	Драже і капсули ретинолу пальмітату для дітей і дорослих.	
16.	Кальцію глюконат для ін'єкцій.	
17.	Хлоралгідрат для клізми.	
18.	Розчин токоферолу ацетату олійний або вітамін А.	
19.	Таблетки феноксипеніциліну-калію.	

20.	Аерозоль «Пантенол-спрей» з кальцію пантотенатом.	
21.	Складний лінімент метилсаліцилату.	
22.	Натрію сульфат гептагідрат.	
23.	Етамінал-натрій для дітей.	
24.	Порошок стрептоміцину сульфату для ін'єкційного розчину.	
25.	Ін'єкція еметину гідрохлориду під шкіру або внутрішньом'язово.	
26.	Найвища разова доза етилморфіну гідрохлориду 0,03, добова — 0,1.	
27.	Мазь арніки з токоферолу ацетатом і воском.	
28.	Розчин бензилпеніциліну-калію для внутрішньом'язових ін'єкцій.	
29.	Оксациліну натрієва сіль з ізотонічним розчином натрію хлориду.	
30.	Краплі конвалієво-валеріанові з натрію бромідом.	
31.	Таблетки глауцину гідрохлориду, покриті оболонкою, проти кашлю.	
32.	Масляний розчин естрадіолу дипропіонату в ампулах.	
33.	Порошок амонію хлориду в капсулах, закритих кришечкою.	
34.	Аерозоль «Бекломет» з беклометазону дипропіонатом для інгаляцій.	
35.	Розчин алюмінію ацетату основного або рідина Бурова для полоскання.	
36.	Бензилпеніциліну калієва сіль із стерильним розчином новокаїну.	

Вправа 50. Перекладіть латинською мовою рецепти:

1.	Візьми: Фенобарбіталу 0,05 Бромізовалу 0,2 Кофеїн-бензоат натрію 0,015 Папаверину гідрохлориду 0,03 Кальцію глюконату 0,5 Змішай, нехай утвориться порошок. Видай такі дози числом 24. Познач:	
2.	Візьми: Олійного розчину оксипрогестерону капроату 12,5% 1 мл Видай такі дози числом 10 в ампулах. Познач:	
3.	Візьми: Морфіну гідрохлориду 0,01 Масла какао скільки треба, щоб утворились ректальні свічки числом 10 Видати. Позначити:	
4.	Візьми: Кодеїну фосфату 0,01 Фенобарбіталу 0,05 Екстракту красавки 0,01 Ацетилсаліцилової кислоти 0,25 Змішай, щоб утворився порошок. Видати такі дози числом 6. Позначити:	
5.	Візьми: Дексаметазону 0,01 Магнію оксиду 0,1 Змішай, нехай утвориться порошок. Видай такі дози числом 30 в капсулах. Познач:	

XIV. Іменники IV та V відміни

Вправа 51. Перекладіть вирази та речення українською мовою:

1.	Corpora ad usum pharmaceuticum.	
2.	Dosis maxima extracti Nucis vomicae est: pro dosi — 0,025, pro die — 0,1.	
3.	Immunosera ex animale ad usum humanum.	
4.	Unguentum sulfuratum simplex contra scabiem.	
5.	Oleum Anisi e fructibus Anisi vulgaris.	
6.	Spiritus tartaricus rectificatus.	
7.	Vaccinum contra rabiem.	
8.	Solutio Viridis nitentis spirituosa pro usu externo.	
9.	Fructus Juniperi pulverati.	
10.	Praeparationes molles ad usum dermicum.	
11.	Decoctum fructuum Rhamni catharticae.	
12.	Species pectorales pro infantibus per diem.	

Девізи об'єднань і спілок

Хрестоносців: *Deus vult!* — Так бажає Бог!

Вправа 52. Перекладіть вирази та речення латинською мовою:

1.	Плоди касії гостролистої для проносного збору.	
2.	Імуносироватки для застосування у ветеринарній медицині.	
3.	Камфорний спирт для розтирання.	
4.	Відвар кори дуба – в'яжучий засіб.	
5.	Порошки та пластири для нашкірного вживання.	
6.	Вітамінізований сироп із плодів шипшини.	
7.	Добова доза галантаміну гідроброміду для дітей.	
8.	Антирабічна вакцина проти сказу.	
9.	Ароматичний збір для ванн.	
10.	Дигідроерготаміну метансульфонат для внутрішнього застосування.	
11.	Гелі для перорального вживання.	
12.	Інфузії та ін'єкції – лікарські засоби для парентерального застосування.	
13.	Сухий екстракт свіжих плодів чорниці.	
14.	Емульсія бензилбензоату проти корости.	
15.	Розчин камфори для зовнішнього вживання.	
16.	Висушені плоди горобини (аронії) чорноплідної.	

Вправа 53. Перекладіть рецепти українською мовою:

1.	Recipe: Fructuum Juniperi pulveratorum 30,0 Salis Corolini factitii 75,0 Farinae Secalis 20 Aquaе destillatae quantum satis Misce. Da. Signa:	
2.	Recipe: Sulfuris depurati 2,0 Glycerini Spiritus camphorati ana 5,0 Aquaе purificatae 60 ml Misce. Da. Signa:	
3.	Recipe: Corticis Frangulae Foliorum Sennae ana 15,0 Florum Sambuci Florum Chamomillae ana 7,0 Florum Malvae 2,0 Misce, fiant species. Da. Signa:	
4.	Recipe: Naphthalani liquidi raffinati Spiritus aethylici ana 100 ml Misceatur. Detur. Signetur:	
5.	Recipe: Specierum polyvitaminicarum 100,0 Da in sacco chartaceo. Signa:	

Девізи об'єднань і спілок

Епікурейців:

Carpe diem! — Лови день!

Disce parvo esse contentus. — Вчись задовольнятися малим.

Гомеопатів:

Similia similibus curantur. — Подібне подібним лікується.

Вправа 54. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1.	Візьми: Таблетки фурациліну 0,02 для внутрішнього вживання числом 10 Видати. Позначити:	
2.	Візьми: Відвару кори дубу 10,0 – 150 мл Галуну 2,0 Гліцерину 15 мл Змішай. Видай. Познач:	
3.	Візьми: Левоміцетину 2,5 Борної кислоти 1,0 Етилового спирту 70% до 100мл Змішати. Видати. Позначити:	
4.	Візьми: Збору «Бронхофіт» 100,0 Видай у паперовому пакетику. Познач:	
5.	Візьми: Протигемороїдального збору 100,0 Видай у мішечку. Познач:	
6.	Візьми: Спирту мурашиної кислоти 50,0 Видай. Познач:	
7.	Візьми: Ефіру для наркозу 35,0 Хініну гідрохлориду 0,5 Етилового спирту 95% 3 мл Персикової олії до 60,0 Змішати. Видати. Позначити:	

Ваганти «Gaudeamus»

Наприкінці XVIII ст. в монастирях Європи були знайдені збірники латинських віршів, датованих XII—XIII ст., із тематикою, яка дуже відрізнялась від відомих поетичних творів того часу. Це були фарси проти духовенства, сатири, що осуджували людські слабкості, оспівували кохання, дружбу, весну, застільні пісні тощо. Найбільший збірник (у якому містилось близько 250 віршів) був знайдений у монастирі в Бейрені, отримав назву «*Carmina burana*». Авторами цих віршів були *clerici vagantes* (мандруючі священнослужителі) — ваганти, мандруючі студенти, колишні священники, школярі. Вони переходили від міста до міста у пошуках місця навчання. Поезія вагантів — це суміш античних сюжетів, образів із біблійних сказань та фольклорної поезії. Деякі вірші вагантів були покладені на музику та жили у середовищі школярів як пісні. «Gaudeamus» — це старовинна пісня, яку співали і ваганти. Припускають, що віршований текст її був складений у Німеччині в XIV ст. у Гейдельбурзькому університеті. Пізніше її співали студенти університетів Європи. Музика «Gaudeamus» була написана фламандським композитором Іоганом Окингеймом в XV ст. Існує декілька перекладів «Gaudeamus» українською мовою. «Gaudeamus» — міжнародний гімн студентів.

П. І. Чайковський в 1874 р. написав музичний варіант «Gaudeamus» для хору та фортепіано. У наші дні композитор Д. Тухманов написав пісню на вірші вагантів: «Во французской стороне...».

Прощание со Швабией (*Безымянный поэт из «Carmina Burana»*)

Во французской стороне,
на чужой планете,
предстоит учиться мне
в университете.
До чего тоскую я —
не сказать словами...
Плачьте ж, милые друзья,
горькими слезами!
На прощание пожмем
мы друг другу руки,
и покинет отчий дом
мученик науки.
Вот стою, держу весло —
через миг отчалию.
Сердце бедное светло
скорбью и печалью.
Тихо плещется вода,
голубая лента...
Много зим и много лет
прожили мы вместе,
сохранив святой обет
верности и чести.
Слезы брызнули из глаз...
Как слезам не литься?
Стану я за всех за вас
Господу молиться,
чтобы милостивый Бог
силой высшей власти
вас лелеял и берег
от любой напасти,
как своих детей отец
нежит да голубит,
как пастух своих овец
стережет да любит.
Ну так будьте же всегда
живы и здоровы!

Верю, день придет, когда
свидимся мы снова.
Всех вас вместе соберу,
если на чужбине
я случайно не помру
от своей латыни,
если не сведут с ума
римляне и греки,
сочинившие тома
для библиотеки,
если те профессора,
что студентов учат,
горемыку школяра
на смерть не замучат,
если на смерть не упыюсь
на хмельной пирушке,
обязательно вернусь
к вам, друзья, подружки!
Вот и все! Прости-прощай,
разлюбезный швабский край!
Захотел твой житель
увидать науки свет!
Здравствуй, университет,
мудрости обитель!
Здравствуй, разума чертог!
Пусть вступлю на твой порог
с видом удрученным,
но пройдет ученья срок, —
стану сам ученым.
Мыслью сделаюсь крылат
в гордых этих стенах,
чтоб открыть заветный клад
знаний драгоценных!
пер. Л. Гинсбурга.

Цікаво знати

Від прізвищ учених утворені назви багатьох рослин. Наприклад:

Ліннея (*Linnaea*) — названа іменем Карла Ліннея, видатного шведського натураліста та природознавця, який створив систематику рослин і запропонував бінарну ботанічну номенклатуру (XVIII ст.).

Крашенінніковія (*Crascheninnicowia*) — названа іменем Крашеніннікова, професора і академіка, автора першої «Петербурзької флори», дослідника Камчатки (XVIII ст.).

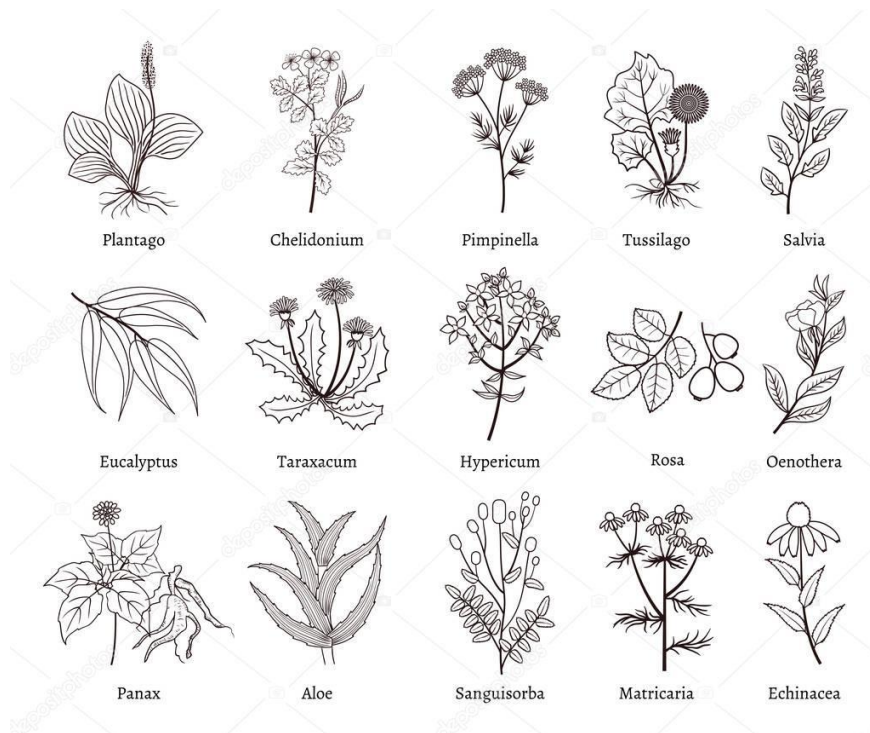
Комаровія (*Comarovia*) — названа іменем академіка В. Л. Комарова, професора-ботаніка (XX ст.).

Скополія (*Scopolia*) — названа іменем італійського вченого-натураліста, лікаря і хіміка Скополі (XVIII ст.).

Цинхона (*Cinchona*) — хінне дерево. Лінней назвав рід іменем дружини віце-короля Перу графині Анни Чинчон, вилікуваної від малярії відваром хінної кори.

Шренкія (*Schrenkia*) — названа іменем мандрівника А. І. Шренка, який під час своїх мандр Середньою Азією зібрав цінний гербарій (XIX ст.).

Буффонія (*Buffonia*) — названа іменем французького вченого Г. Буффона (XVIII ст.), постійного опонента К. Ліннея. Існує припущення, що К. Лінней навмисно назвав цю рослину, що має неприємний запах, іменем свого ворога.

Чому ми так говоримо

ФЛОРА (лат. *Flora*) — італійська богиня весни, молодості і квітів.

Її культ був особливо поширений серед сабінців. Свято на честь Флори — Флоралії справляли від 28 квітня до 3 травня. Під час флоралій відбувались веселі ігри. Люди прикрашали себе і тварин трояндами, жінки надягали квітчасті вбрання. В античному мистецтві Флора зображувалася дівчиною або молодою жінкою, увінчаною квітами. Таке її зображення стало поширеним сюжетом у мистецтві нового часу. Переносно «флора» — рослинність.

XV. Ботанічна номенклатура

Граматичні моделі ботанічних назв

Назва роду

Видовий епітет

1 модель

іменник у Nom. + іменник у Nom.

Achillea millefolium – Деревій звичайний

2 модель

іменник у Nom. + іменник у Gen.

Primula veris – Першоцвіт весняний (весни)

3 модель

іменник у Nom. + невідмінюваний іменник

Theobroma cacao – Шоколадне дерево

4 модель

іменник у Nom. + іменник з означенням

Dryopteris filix-mas – Папороть чоловіча

5 модель

іменник у Nom. + прикметник

Salvia officinalis – Шавлія лікарська
Rhamnus cathartica – Жостір проносний

Вправа 55. Запишіть латинські ботанічні назви рослин, визначте граматичну модель, укажіть фармацевтичну назву рослин:

1)	Аір тростиновий	
2)	Часник городній	
3)	Кріп запашний	
4)	Мучниця звичайна	
5)	Горобина чорноплідна	
6)	Бадан товстолистий	
7)	Волошка синя	
8)	Золототисячник малий	
9)	Хінне дерево	
10)	Коричник камфорний	
11)	Маткові ріжки	
12)	Гарбуз звичайний	
13)	Дурман звичайний	
14)	Суниці лісові	
15)	Сухоцвіт багновий	
16)	Бавовник шорсткий	
17)	Цмин пісковий	
18)	Чага (березовий гриб)	
19)	Оман високий	
20)	Зайцегуб п'янкий	

21)	Ламинарія цукриста	
22)	Чилібуха або блювотний горіх	
23)	Нирковий чай	
24)	Черемха звичайна	
25)	Женьшень	
26)	Ялина європейська	
27)	Синюха блакитна	
28)	Спориш звичайний	
29)	Сумах дубильний	
30)	Марена красильна	
31)	Морська цибуля	
32)	Жовтозілля широколисте	
33)	Горобина звичайна	
34)	Шоломниця байкальська	
35)	Пижмо звичайне	
36)	Чорниця звичайна	
37)	Брусниця	
38)	Калина звичайна	
39)	Барвінок малий	
40)	Кукурудза	

Імена міфологічних героїв у ботанічних назвах рослин

1. **Achillea millefolium** — деревій звичайний, білоголовик. (Achilleios — Ахіллом відкрита, Ахіллова). Ахілл — герой Троянської війни, учень мудрого кентавра Хірона, що навчив його мистецтву лікування. Сік рослини Ахілл застосовував для лікування ран. Здавна рослина використовується в народній медицині як кровоспинний засіб.

2. **Adonis vernalis** — горицвіт весняний (жовтоцвіт весняний, стародубка, чорногірка). Адоніс — найвродливіший зі смертних, що став коханим богині кохання Афродіти. Загинув Адоніс на полюванні від ран, нанесених йому диким вепром, із крапель крові його виростили квіти.

3. **Artemisia absinthium** — полин гіркий. Одні вчені вважають, що назва утворена від ім'я богині-мисливиці Артеміди, покровительки тварин, яка піклувалася про все, що росте в полях, живе на землі. Інші вважають, що від імені дружини царя Мавзола Артемісії, що виликувалася цією рослиною (як повідомляє Пліній). Треті — від грецького слова «здоровий» (artemes).

4. **Atropa belladonna** — красавка (беладона звичайна, сонник, отруйниця). Атропос (невідворотна) — ім'я однієї з трьох мойр (богинь людської долі), що перерізає ножицями нитку життя кожного смертного. Очевидно, це пов'язано з тим, що рослина отруйна.

5. **Centaurea cyanus** — волошка синя. Centaurea зустрічається в Аристотеля для позначення волошки. Назву утворено від грецького Kentaureios (який належить кентаврам). Як повідомляє Пліній, кентавр Хірон був мудрим, справедливим, доброзичливим до людей, умів зціляти хвороби. Він користувався соком волошки для лікування ран. «Наймудріший з кентаврів» Хірон був наставником Асклепія, Ясона, Геракла, Діоскурів.

6. **Mentha piperita** — м'ята перцева. Відповідно до легенди назва утворена від ім'я німфи Менти, яку богиня родючості та підземного царства Прозерпіна перетворила в рослину, присвячену Афродіті. Це покарання Мента одержала за те, що в неї закохався чоловік Прозерпіни Аїд. У стародавньому Римі листами м'яти натирали столи на банкетах, розкидали листя рослини по підлозі, готували духмяну воду. Вважалося, що запах м'яти створює гарний настрій, збуджує роботу розуму. Саме тому в середньовіччя студентам радили на заняттях надівати вінки з м'яти.

Вправа 56. Перекладіть вирази латинською мовою, усно назвіть повну ботанічну назву рослини:

1.	Порошок бульб часнику городнього.	
2.	Відвар кореневищ лепехи.	
3.	Подрібнені плоди кропу запашного.	
4.	Настій плодів ганусу звичайного.	
5.	Листя та пагони мучниці.	
6.	Сік із плодів горобини чорноплідної.	
7.	Відвар кореневищ бадану товстолистого.	
8.	Лінімент з олією дурману для розтирання.	
9.	Слиз насіння льону, приготований за потребою.	
10.	Настій плодів черемхи.	
11.	Брикет кореневищ родовика.	
12.	Гірчичники-пакети активовані — протизапальний засіб.	
13.	Лінімент перцево-камфорний.	
14.	Складний скипидарний лінімент з терпентинною очищеною олією, олією дурману та блекоти.	
15.	Суха мікстура від кашлю для дорослих з травою мишатнику.	
16.	Густий екстракт солодкового кореня.	
17.	Екстракт кореневищ з коренями синюхи — відхаркувальний засіб.	
18.	Настій трави багна болотяного проти кашлю.	
19.	Брикет трави материнки.	
20.	Відвар кореневищ з коренями оману високого.	
21.	Настій трави фіалки триколькової.	

22.	Збір шлунковий № 3 із подрібненою корою крушини.	
23.	Подрібнені листя сени в брикетах.	
24.	Слань морської капусти в порошок.	
25.	Мигдалева олія — проносний засіб.	
26.	Спиртова настоянка вовчуга польового.	
27.	Плоди кропу городнього для вітрогінного збору.	
28.	Висушене насіння строфанту.	
29.	Краплі конвалієво-пустирникові у флаконах.	
30.	Настій трави сухоцвіту багнового — протизапальний засіб.	
31.	Листя брусниці у брикеті.	
32.	Настій квіток волошки синьої.	
33.	Сухий екстракт марени красильної.	
34.	Настій трави споришу звичайного.	
35.	Гранули квіток цмину піскового.	
36.	Рідкий екстракт кукурудзяних приймочок та стовпчиків.	
37.	Кореневища та корені оману.	
38.	Препарат з березовим грибом (чагою).	
39.	Бульби морської цибулі.	
40.	Трава жовтозілля широколистого.	
41.	Відвар плодів горобини звичайної.	

Чому ми так говоримо

ПАНАКЕЯ, Панацея (гр. *Panakeia* — всезцілителька) — богиня, дочка бога лікування Асклепія, зцілителька людей. Цим ім'ям пізніше почали називати ліки, які нібито зціляють від усіх хвороб.

У сучасній мові «панацея» — універсальний засіб, що за його допомогою можна усунути будь-яке лихо, розв'язати всяку проблему (вживається з іронічним забарвленням).

Вправа 57. Запишіть латиною назви алкалоїдів та глікозидів, вкажіть латинські назви рослин, в яких містяться вказані речовини:

1)	Франгулін		
2)	Конвалозид		
3)	Хамозулен		
4)	Сальвін		
5)	Бетулінол		
6)	Кукурбітал		
7)	Схізандрин		
8)	Ефедрин		
9)	Гліциризин		
10)	Сангвісорбін		
11)	Соланін		
12)	Кратегін		
13)	Еквізетин		
14)	Міртилін		
15)	Еризимін		
16)	Строфантин		
17)	Хелідонін		
18)	Гіосціамін		
19)	Гіперіцин		
20)	Вібурнін		
21)	Самбунігрин		
22)	Лупулін		
23)	Абсинтин		
24)	Тимол		
25)	Стрихнін		
26)	Капситрин		
27)	Карвон		
28)	Фенхон		

Цікаво знати

ПРО МОВУ КВІТІВ

Існує багато словників квітів. Здавна квіти використовувалися для виразу почуттів, ставлення до людей. Значення букета часто важко було точно зрозуміти, тому що важливо враховувати, чи зрізані шипи і листя, куди дивляться суцвіття — вгору або додолу, в якій руці знаходиться букет — правій або лівій, куди нахилена рука — праворуч (ствердження відмови) або ліворуч (заперечення) і т. п. Про мову квітів, якою користувалися в турецьких гаремах, розповів шведський король карл XII. Потім про неї дізналися в Англії, а письменниця Чарлі Монтего спеціально відправилася до Туреччини, щоб вивчити цю мову. Які ж із лікарських рослин використовувалися в мові квітів і що вони означали?

Absinthium, ii, n — полин — відсутність

Acacia, ae, f — акація (жовта) — пройшло кохання

Acorus calamus — айр тростиновий — слухняність

Amygdalus, i, f — мигдаль — надія

Berberis, idis, f — барбарис — скорбота

Betula, ae, f — береза — граціозність

Calendula, ae, f — нагідки, календула — занепокоєння

Cinchona, ae, f — цинхона, хінне дерево — безрозсудна пристрасть

Convallaria, ae, f — конвалія — повернення щастя

Coriandrum, i, n — коріандр — споплюжена гідність

Crataegus, i, f — глід — надія

Datura stamonium — дурман звичайний — «я тебе ніколи не забуду»

Digitalis, is, f — наперстянка — «я прагну до вас»

Filix, icis, f — папороть — щирість

Foeniculum, i, n — кріп — сила

Fragaria, ae, f — суниця — доконана перевага

Helianthus, i, m — соняшник — фальшиве багатство

Hypericum, i, n — звіробій — ворожість

Juniperus, i, f — ялівець — захист

Lavandula, ae, f — лаванда — визнання

Laurus, i, f — лавр — слава; «я не забуду до самої смерті»

Linum, i, n — льон — доброта

Mays, ydis, f — кукурудза — достаток, надлишок

Mentha, ae, f — м'ята — цнотливість

Nerium oleander — олеандр — застереження

Papaver, eris, n — мак — «знайди розраду в сні»

Pinus, i, f — сосна — жаль

Primula, ae, f — примула — природна грація, юність

Quercus, us, f — дуб — гостинність

Rosa, ae, f — шипшина — кохання (важливий колір)

Salvia, ae, f — шавлія — чесноти

Serpyllum, i, n — чебрець — підступні чари

Taraxacum, i, n — кульбаба — істина

Tilia, ae, f — липа — шлюб

Triticum, i, n — пшениця — багатство

Urtica, ae, f — кропива — наклеп

XVI. Ступені порівняння прикметників

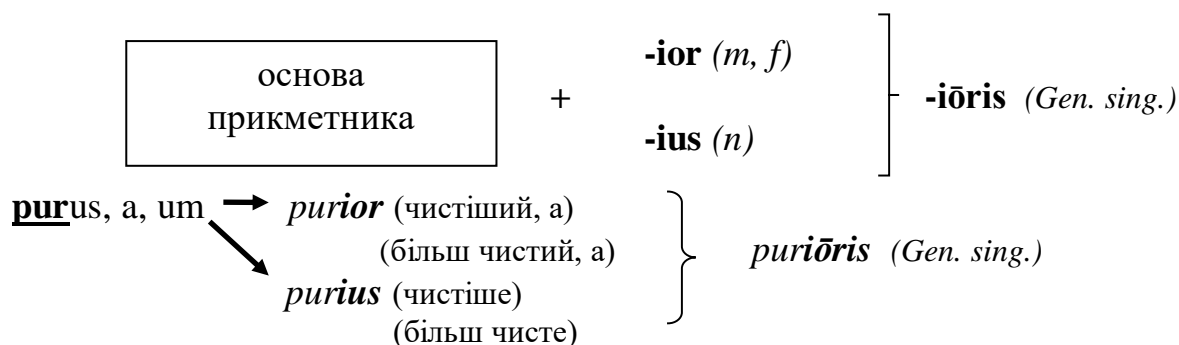
Творення ступенів порівняння прикметників

Gradus positivus – Звичайний ступінь

(словникова форма прикметника)

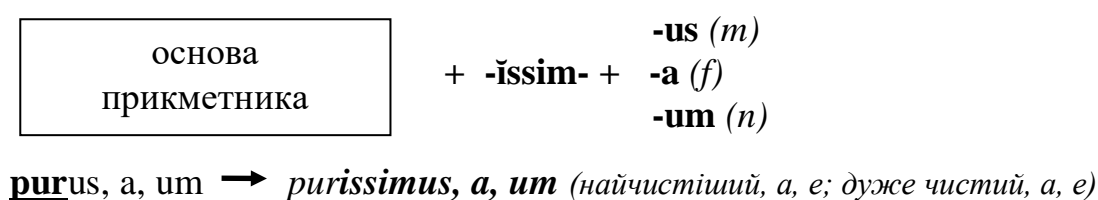
purus, a, um (чистий, а, е)

Gradus comparativus – Вищий ступінь

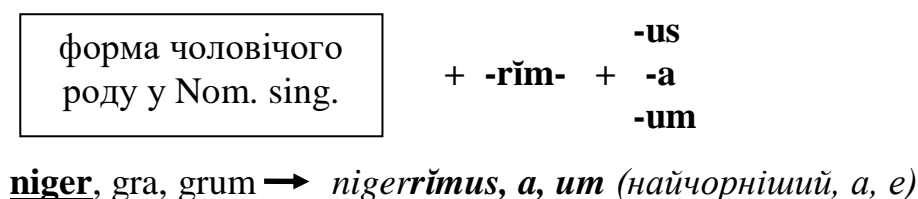
NB! Прикметники у вищому ступені відмінюються за приголосним типом III відміни.

Gradus superlativus – Найвищий ступінь

NB! Прикметники у найвищому ступені відмінюються як прикметники I-II відміни.

NB! Найвищий ступінь прикметників на *-er* утворюється за допомогою суфікса *-rīm-*:

Вправа 58. Утворіть вищий та найвищий ступені порівняння прикметників, усно перекладіть українською мовою::

	Звичайний ступінь	Вищий ступінь	Найвищий ступінь
1)	purus, a, um		
2)	ruber, bra, brum		
3)	subtilis, e		
4)	fluidus, a, um		
5)	viridis, e		
6)	niger, gra, grum		
7)	recens, ntis		
8)	simplex, icis		
9)	flavus, a, um		

Вправа 59. Перекладіть речення українською мовою, підкресліть неправильні ступені порівняння прикметників:

1.	Vaselinum optimum pro oculis.	
2.	Pilulae minimae granula nominantur.	
3.	Remedia narcotica dosibus minimis praescribuntur.	
4.	Pilulae maximae boli nominantur.	
5.	Aqua valde purificata.	
6.	Doses maximae non semper doses optimae sunt.	
7.	Oleum Vaselini purissimum pro usu interno.	
8.	Remedia amarissima in capsulis dantur.	
9.	Pulveres subtilissimi pro aspersione.	

10.	Aether purissimus pro narcosi.	
11.	Pulveres sunt grossi, subtiles, subtilissimi.	
12.	Paraffinum mollius cera est.	
13.	Sapor Strychnini nitratis et Chnini amarissimus est.	

Вправа 60. Перекладіть речення латинською мовою:

1.	Мінімальні дози наркотичних засобів.	
2.	Найчистіший ефір для наркозу.	
3.	Сік з найсвіжіших ягід чорниці.	
4.	Найкращий вазелін для очної мазі.	
5.	Найдрібніший порошок оксиду ртуті з найчистішим вазеліном.	
6.	Найчистіша борна кислота.	
7.	Середньокрупний порошок дубової кори.	
8.	Дози бувають: мінімальні, середні, максимальні, отруйні, летальні.	
9.	Барвінок малий – лікарська рослина.	

Чому ми так говоримо

ЗОЛОТЕ РУНО (*гр. chrysomallon deras*) — руно чудесного золотого барана, на якому Фрікс та Гелла тікали від мачухи Іно. Після загибелі сестри Фрікс потрапив до казкової східної землі Еї (пізніше ототожнюваної з Колхідою) і був прийнятий тамтешнім володарем Еетом; він приніс барана в жертву Зевсові Фіксію як опікунові втікачів, а руно повісив у священному гаї Ареса, де його охороняв невсипущий дракон. За одне покоління до Троянської війни родич Фрікса Ясон викрав золоте руно і привіз його до Греції.

Вправа 61. Перекладіть українською мовою рецепти:

1.	Візьми: Жовтого оксиду ртуті 0,1 Найкращого вазеліну для очей 10,0 Змішай, нехай утвориться мазь. Видай. Познач:	
2.	Візьми: Найдрібнішого оксиду цинку Тальку по 20,0 Найдрібнішої саліцилової кислоти 10,0 Змішай, нехай утвориться порошок. Видай у коробочці. Познач:	
3.	Візьми: Найдрібнішого норсульфазолу 15,0 Видати. Позначити:	
4.	Візьми: Оксиду цинку 5,0 Пшеничного крохмалю до 50,0 Змішай, нехай утвориться найдрібніший порошок. Видай. Познач:	
5.	Візьми: Борної кислоти 6,0 Порошкованого оксиду цинку 4,0 Найчистішого тальку 40,0 Змішати. Видати. Позначити:	

Національні девізи держав

Панама:

Pro mundi beneficio! — Для блага світу!

ТЕРМИ

Терми (*гр.* **thermos** — гарячий, теплий, *лат.* — **thermae, arum f** — теплі купальні, теплі джерела) — громадські бані.

Терми були також місцями відпочинку, своєрідними клубами, де були приміщення для занять спортом, музикою, проведення філософських диспутів, зустрічей. При термах були бібліотеки. У стародавньому Римі існували також сімейні терми. Вони мали кілька відділень: *caldarium*, *tepidarium*, *frigidarium*, *natatio* (гаряча, тепла, холодна баня, басейн). Одинадцять громадських терм Рима вміщували приблизно 60000 чоловік. Вода в терми подавалась у великій кількості по системі акведуків. Найбільш відомими були терми Каракалли — шедевр архітектурного мистецтва, багато прикрашені розписами, мозаїкою, скульптурами. На залишках терм Діоклітіана в теперішній час проходять театралізовані вистави. Звичайно на термах писали девіз:

Non curatur, qui curat. — Не виліковується той, кого обтяжують турботи.

Чому ми так говоримо

ПЕНАТИ (*лат.* **Penates**) — боги-охоронці дому, родини; їхній культ пов'язаний з обожнюванням предків. Статуї Пенатів стояли коло домашнього вогнища. Римляни шанували громадських і домашніх пенатів. Домашні пенати дбали про злагоду в родині, тому їм приносили жертви під час сімейних свят. Громадські пенати мали в Римі храм, де були встановлені статуї у вигляді двох юнаків, озброєних списами. Ці юнаки символізували двоєстність Риму, походження й розвиток якого були пов'язані з латинськими та сабінськими племенами. Найчастіше пенати вважалися духами, які сприяють людям. У переносному значенні пенати — рідна домівка.

XVII. Прислівники. Ступені порівняння прислівників

Творення прислівників

	Основа прикм.	-e (I-II в.) + -īter (III в.) -er (для прикм. на -ns)	
asepticus, a, um	→ aseptic + -e	→ aseptice – асептично	
recens, ntis	→ recent + -er	→ recenter – свіжо	
sterilis, e	→ steril + -īter	→ sterilīter – стерильно	

Вищий	Найвищий
<i>Співпадає з вищим ступенем порівняння відповідного прикметника у формі середнього роду:</i> asepticus – асептичніше recentius – свіжіше sterilius – стерильніше	<i>Утворюється від основи найвищого ступеню порівняння відповідного прикметника за допомогою суфікса -e:</i> asepticissime – дуже асептично recentissime – дуже свіжо sterilissime – дуже стерильно

Вправа 62. Перекладіть українською мовою:

1)	rarissime	
2)	citius	
3)	recentius	
4)	optime	
5)	exactissime	
6)	saepius	
7)	melius	
8)	pejor	
9)	saepissime	
10)	exacte	
11)	minutim	
12)	quantum satis	
13)	citissime	
14)	bene	
15)	aseptice	

Вправа 63. Перекладіть речення українською мовою:

1.	Da praeparata citissime et gratis.	
2.	Spiritus aethylicus seu spiritus Vini optime rectificatus.	
3.	Rhizomata munitim concisa.	
4.	Dentur antidota statim!	
5.	Infusa calide et frigide praeparantur.	
6.	Misce pulveres exactissime.	
7.	Extracta raro per se praescribuntur.	
8.	Sunt praeparata Insulinum lente, Insulinum semilente et Insulinum ulralente.	
9.	Alcalolida male in aqua, facile in spiritu, in aethere et Chloroformio solvuntur.	
10.	Iodum per se saepe et in solutionibus ut remedium antisepticum adhibetur.	
11.	Da pulverem Streptocidi longe subtilissimum pro aspersione.	
12.	Recipe olei Cacao quantum satis, ut fiant globuli vaginales nuvero 20.	
13.	Decocta recenter praeparata dantur.	

Девізи об'єднань і спілок

Геологів:

Mente et malleo! — Розумом і молотком!

Вправа 64. Перекладіть речення латинською мовою:

1.	Видати ліки безкоштовно.	
2.	Настої приготовані холодним способом.	
3.	Трава череди часто вживається для ванн.	
4.	Негайно пропиши протиотруту!	
5.	Дрібно нарізані кореневища й коріння заманихи.	
6.	Розчини для ін'єкцій завжди стерильні.	
7.	Додай асептично до мікстури III краплі настоянки строфанту.	
8.	Профільтруйте розчин дуже ретельно.	
9.	Очні плівки готуються й зберігаються асептично.	
10.	Форми ліків для ін'єкції готуються стерильно.	
11.	Настоянки завжди зберігаються в темних склянках.	
12.	Додай до мікстури простого сиропу скільки треба.	

Девізи об'єднань і спілок

Харківських фізиків-термоядерників, Королівських військово-повітряних сил Великобританії:

Per aspera ad astra! — Крізь терни до зірок!

Чому ми так говоримо

ЕПІГОНИ (гр. *Epigonoí* — **нащадки**) — сини міфічних вождів аргівського війська, героїв походу сімох проти Фів. Похід виявився невдалим, майже всі його вожді загинули. Через 10 років їх сини організували новий похід, щоб помститися за своїх батьків.

Починаючи з елліністичного періоду, епігонами називалися нащадки воїнів та полководців Олександра Македонського.

У переносному розумінні епігони — особи, що за нових умов механічно відтворюють застарілі ідеї або прийоми й мистецькі засоби своїх попередників.

Вправа 65. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1.	Негайно! Візьми: Кардіаміну 1 мл Видати такі дози числом 10 в ампулах. Позначити:	
2.	Візьми: Атропіну сульфату 0,01 Барбіталу 2,0 Пілюльної маси скільки треба, щоб утворились пілюлі числом 40. Видай. Познач:	
3.	Швидко! Візьми: Свинцю ацетату 0,001 Екстракту беладони 0,015 Новокаїну 0,05 Масла какао скільки треба, щоб утворилась ректальна свічка. Видати такі дози числом 12. Позначити:	
4.	Візьми: Ксикаїну 1,25 Ізотонічного розчину натрію хлориду 0,9% до 500 мл Змішай. Простерилізуй! Додай асептично: Розчину адреналіну гідрохлориду 1:1000 крапель XX Змішай. Видай. Познач:	

XVIII. Скорочення в рецептах

ОСНОВНІ РЕЦЕПТУРНІ СКОРОЧЕННЯ

<i>Скорочена форма</i>	<i>Повна форма</i>	<i>Значення</i>
āā	ana	по, порівну
ac., acid.	acidum	кислота
aq. purif.	aqua purificāta	очищена вода
bol.	bolus	глина
comp., cps.	composītus	складний
cort.	cortex	кора
dec., dct.	decoctum	відвар
depur.	depurātus	очищений
dil.	dilūtus	розведений
D.t.d. N	Da (Dentur) tales doses numero...	Видай (Видати) такі дози числом...
Div. in part. aeq.	Divide in partes aequales numero...	Розділи на рівні частини числом...
empl.	emplastrum	пластир
emuls.	emulsum	емульсія
extr.	extractum	екстракт
f.	fiat, fiant	нехай утвориться, нехай утворяться
fl., flor.	flos, flores	квітка, квітки
fluid.	fluidus	рідкий
fol.	folium, folia	листок, листя
fr., fruct.	fructus	плід, плоди
glob. vagin.	globulus vaginalis	піхвова кулька
gtt., gtts.	gutta, guttae	крапля, краплі
hb., herb.	herba	трава
inf.	infūsum	настій
in amp.	in ampullis	в ампулах
in caps. gel.	in capsulis gelatinosis	у желатинових капсулах
in caps.operc.	in capsulis operculatis	у капсулах, закритих кришечкою
in ch. cer.	in charta cerata	у навоскованому папері
in tab. obd.	in tabulettis obductis	в таблетках, вкритих оболонкою

in tub.	in tuba, in tubis	<i>у тубі, у тубах</i>
in vitr. fusc.	in vitro fusco	<i>у темній склянці</i>
in vitr. nigr.	in vitro nigro	<i>у чорній склянці</i>
linim.	linimentum	<i>лінімент</i>
liq.	liquor	<i>рідина</i>

M.D.S.:	Misce. Da. Signa: Misceātur. Detur. Signētur:	<i>Змішай. Видай. Познач: Змішати. Видати. Позначити:</i>
m. pil.	massa pilulārum	<i>пілюльна маса</i>
mixt.	mixtūra	<i>мікстура, суміш</i>
mucil.	mucilāgo	<i>слиз</i>
N	numero	<i>числом</i>
ol.	oleum	<i>олія, масло</i>
oll.	olla	<i>баночка</i>
oleos.	oleosus	<i>олійний, масляний</i>
past.	pasta	<i>паста</i>
pil.	pilūla	<i>пілюля</i>
pct., praec.	praecipitātus	<i>осаджений</i>
pro inject.	pro injectionibus	<i>для ін'єкцій</i>
pulv.	pulvis	<i>порошок</i>
q. s.	quantum satis	<i>скільки потрібно</i>
r., rad.	radix, radices	<i>корінь, коріння</i>
rhiz., rh.	rhizoma	<i>кореневище</i>
Rp.	Recipe	<i>Візьми</i>
rectif.	rectificātus	<i>очищений</i>
Repet.	Repēte! Repetātur!	<i>Повтори! Повторити!</i>
sem.	semen, semina	<i>насінина, насіння</i>
sicc.	siccus	<i>сухий</i>
simpl.	simplex	<i>простий</i>
sir.	sirupus	<i>сироп</i>
sol.	solutio	<i>розчин</i>
sp., spec.	species	<i>збір</i>
Steril.!	Sterilīsa! Sterilisētur!	<i>Простерилізуй! Простерилізувати!</i>
succ.	succus	<i>сік</i>
supp. vagin.	suppositorium vaginale	<i>свічка піхвова</i>
supp. rect.	suppositorium rectale	<i>свічка ректальна</i>
susp.	suspensio	<i>суспензія</i>
tab.	tabulettae	<i>таблетки</i>
tct., t-rae, tinct.	tinctūra	<i>настоянка</i>
ung.	unguentum	<i>мазь</i>

**Вправа 66. Запишіть без скорочень у формі рецептурного рядка.
Усно перекладіть українською мовою:**

1)	amyl.	
2)	āā	
3)	cort.	
4)	ac.	
5)	ol.	
6)	ung.	
7)	gtts, gtt.	
8)	in tab. obd.	
9)	sicc.	
10)	spec.	
11)	aq. purif.	
12)	emuls.	
13)	glob. vagin.	
14)	in oll.	
15)	in sacc. chart.	
16)	r., rad.	
17)	q. s.	
18)	pro infant.	
19)	pro inject.	
20)	pulv.	
21)	in vitr. nigr.	
22)	in tub.	
23)	spir.	
24)	rh., rhiz.	
25)	susp.	
26)	sem.	

27)	bol. alb.	
28)	Steril.!	
29)	tinct., t-rae, tct.	
30)	supp. rect., supp. vagin.	
31)	hb.	
32)	D. t. d. N	
33)	fl., flor.	
34)	mucil.	
35)	pct., praec.	
36)	Div. in part. aeq.	
37)	succ.	
38)	fr., fruct.	
39)	concentr.	
40)	fluid.	
41)	Repet. bis!	
42)	oleos.	
43)	M. D. S.	
44)	M., f. pulv. subtiliss.	
45)	M. pil. q. s., ut f. pil. N 50.	

Чому ми так говоримо

ЯБЛУКО РОЗБРАТУ. Яблуко незгоди. Яблуко чвар (*гр. to melon tes Eridos*) — вислів пов'язаний з міфом про яблуко, що його богиня чвар Еріда підкинула гостям на весіллі Пелея й Фетіди. Переносно — предмет суперечек, причина ворогування.

Вправа 67. Запишіть скорочено назви форм ліків, органів рослин та окремі вирази, усно перекладіть:

	Повна форма	Скорочена форма
1)	emplastri Capsici	
2)	herbae Thermopsidis	
3)	infusi foliorum Menyathidis	
4)	linimenti Synthomycini	
5)	guttas, guttam	
6)	foliorum Plantaginis majoris	
7)	extracti fluidi, sicci, spissi	
8)	sirupi simplicis	
9)	succi fructuum	
10)	decocti corticis	
11)	baccarum Schizandrae	
12)	in ampullis	
13)	in capsulis operculatis	
14)	in scatula	
15)	suspensionis Placentae pro injectionibus	
16)	Liquoris Ammonii anisati	
17)	gemmarum Betulae	
18)	florum Calendulae	
19)	seminum Lini	
20)	in charta paraffinata, cerata	
21)	ad usum internum	
22)	ad usum externum	
23)	fructuum Myrtilli	
24)	stigmatum et stilorum Maydis	
25)	rhizomatis cum radicibus Sanguisorbae	
26)	massae pilularum quantum satis	
27)	pulvis subtilissimus	
28)	specierum cholagogarum	
29)	solutionis Camphorae et Acidi salicylici spirituosae	
30)	granula Aethazoli-natrii	

Вправа 68. Запишіть без скорочень рецептурні рядки:

1.	Extr. Filicis maris spiss.	
2.	Sol. Gelatinae medic.	
3.	D. t. d. N 10 in amp.	
4.	Inf. hb. Ledi palustris	
5.	M., f. supp. rect.	
6.	Pulv. fol. Digitalis	
7.	Inf. fruct. Foeniculi	
8.	Extr. Bursae pastoris fluid.	
9.	Sol. Nitroglycerini oleos. in caps.	
10.	Aq. pro inject.	
11.	M., f. ung.	
12.	Tab. Aloës obd. N 30	
13.	Mucil. Amyli	
14.	Ac. glutaminici 3,0	
15.	Liq. Ammonii anisat. 20,0	
16.	Dec. cort. Frangulae 10,0 — 100 ml	
17.	Inf. flor. Helichrysi arenarii	
18.	Fruct. Crataegi	
19.	T-rae Eucalypti	
20.	M., f. linim.	
21.	M., ut f. spec.	
22.	Axung. porc. depur. = adip. suill. depur.	
23.	Empl. Plumbi simpl.	
24.	Granul. Proserini pro infant.	
25.	Membran. ophthalm. cum Dicaino	

Вправа 69. Оформіть рецептурні прописи латинською мовою, запишіть їх у повній і скороченій формах:

1.	10 палочок, кожна із яких містить бензилпеніцилін-натрій (100000 ОД), суспензію гідрокортизону 25% (V крапель), масло какао (0,5); паличка довжиною (longitudine) 15 мм, діаметром 3 мм.		
2.	Мікстура, що містить чистий фенол і фенілсаліцилат (по 0,5), олію м'яти перцевої (1,0), олію ганусу (10,0), етиловий спирт 95% (120 мл).		
3.	Мазь для носа (назальна мазь), до складу якої входить кокаїну гідрохлорид (0,1), ментол (0,15), X крапель розчину адреналіну гідрохлориду (1:1000), цинку оксид (2,0), ланолін безводний і вазелін (по 10,0).		
4.	40 пілюль, кожна з котрих містить барбаміл (0,3), калію бромід (0,2), пілюльну масу (скільки потрібно).		
5.	Розтирання, до складу якого входить пілокарпіну гідрохлорид (0,3), хлоралгідрат (2,5), настоянка перцю стручкового (2 мл), сірка (5,0), етиловий спирт (100 мл).		
6.	Приготувати й видати швидко! Мікстура, що містить кодеїну фосфат (0,2),		

	настій листя дигіталісу (30,0–200 мл), натрію бромід (6,0).		
7.	Мазь для очей, що містить фурацилін (0,2), рідкий екстракт елеутерокока (1,0), ланолін і вазелін для очей (по 5,0).		
8.	12 супозиторіїв, кожен містить дерматол і іхтіол (по 0,2), бутирол скільки потрібно.		
9.	16 песаріїв, кожний з яких містить морфіну гідрохлорид (0,01), густий екстракт красавки (0,02), масу желатиновогліцеринову (скільки потрібно).		
10.	6 піхвових кульок, кожна з яких містить кислоту лимонну (0,02), хініну гідрохлорид (0,3), масло какао (2,0).		
11.	Порошок, в складі якого є кодеїну фосфат (0,03), фенобарбітал (0,05), кислота ацетилсаліцилова (0,3). Приготувати 12 доз.		
12.	Мікстура, яка містить емульсію риб'ячого жиру тріски (180 мл), бензонафтол (3,0).		
13.	Збір для куріння містить листя дурману й листя блекоти (по 4,0), листя м'яти перцевої (2,5), натрію нітрат (0,5). Видається в паперовому мішечку.		

14.	Збір містить коріння солодки, листя мучниці, листя подорожника великого, листя ортосифона, траву хвоща польового, квітки календули, квітки ромашки (по 20,0). 1 столову ложку збору залити пляшкою окропу, настоювати 15 хвилин.		
15.	Таблетки ампіциліну тригідрату (0,25) числом 48.		

Цікаво знати

КАЛЕНДАР (місяці)

У Римі система літочислення була орієнтована на дату заснування Рима (753 р. до н. е.) легендарним Ромулом. Він же поділив рік на 10 місяців. Починався рік з березня.

1. **Martius** — березень, названий на честь бога Марса, якого Ромул вважав своїм батьком.
 2. **Aprilis** (можливо від *argicus*, а, um — ясний, зігрітий сонцем) — квітень, присвячений богині Венері, уособлюючій кохання, розквіт природи.
 3. **Maius** — травень, названий на честь богині Майї (*maia*, ae, f — мати), матері Меркурія, доброї богині.
 4. **Junius** — червень, названий на честь Юнони (*Iuno*), дружини Юпітера, богині шлюбу, покровительки родів, шлюбу.
- Інші місяці отримали назву від порядкових числівників.
5. **Quintilis** — п'ятий, пізніше *Julius* — липень, на честь Юлія Цезаря.
 6. **Sextilis** — шостий, пізніше *Augustus* — серпень, на честь Октавіана Августа, імператора.
 7. **September** — сьомий.
 8. **October** — восьмий.
 9. **November** — дев'ятий.
 10. **December** — десятий.

За Юлія Цезаря, у 40 р. до н. е. початок року перенесено з березня на січень. Юлій Цезар займався астрономією. Він затвердив рік у 365 днів. Почалося Юліанське літочислення. Другий римський цар Нума Помпілій додав ще два місяці:

Januarius — січень, на честь бога Януса (*Janus*).

Februarius — лютий (*februa*, ogum, n — очисні жертви), названий так тому, що в цьому місяці римляни приносили богам численні жертви.

Carpe diem — латинський вираз, що означає «насолоджуйся моментом» або «будь щасливим цієї миті» (дослівно «лови день»), часто перекладається як «лови момент». Цей афоризм є закликком Горация проживати кожен день із задоволенням, шукаючи позитивні емоції у всьому і не відкладати повноцінне життя на невизначене майбутнє. Не слід трактувати значення фрази «Carpe diem» як близьке до іншого крилатого вислова: «Memento mori» («пам'ятайте, що ви смертні»). Ці два крилатих вислова часто визначають протилежні світогляди: «Carpe diem», з його уявою про безтурботне життя та «Memento mori» із покірністю і сумірністю.

XIX. Номенклатура форм ліків

Вправа 70. *Перекладіть речення українською мовою, вкажіть ентеральні та парентеральні форми ліків:*

1.	Solutio Citicolini peroralis.	
2.	Praeparationes liguidae veterinariae ad usum dermicum.	
3.	Gummis masticabilia medicata.	
4.	Granula Quercitini pro praeparatione geli (20 granula et 100 ml aquae calidae) adhibentur.	
5.	Pulvis thallorum Laminariae remedium laxans est.	
6.	Solutio Aluminium subacetatis 8% est synonymum liquoris Burovi.	
7.	Biiochinolum est suspensio Chinini iodobismuthatis in oleo Persicorum neutralisato.	
8.	Sirupus Amboxoli est remedium expectorans.	
9.	Decoctum corticis Frangulae (20,0: 200 ml) cum Natrii sulfate remedium laxans est.	
10.	Recipe linimenti Methylli salicylatis compositi 30,0.	
11.	Suppositoria vaginalia (seu globuli vaginales) cum Synthomycino.	

12.	Pulvis Apilaci est Apilacum liophilisatum (7 partes) cum saccharo lactis (93 partes).	
13.	Detur pasta Phytolysini in tuba.	
14.	Infusum stilorum et stigmatum Maydis remedium cholagogum est.	
15.	Aërosolum «Proposolum» Propolim continet, ut remedium desiniciens praescribitur.	
16.	Membranulae ophthalmicae cum Neomycini sulfate aseptice praeparantur.	
17.	Stili medicinales tales sunt: stili haemostatici, stilus Mentholi.	
18.	Praeparatum «Tussamagum» contra tussim est.	
19.	Aspersio Amycazoli est remedium fungicidum.	
20.	Suspensio Placentae pro injectionibus.	
21.	Chartae Sinapis est varietas emplastri.	
22.	Da specierum pectoralium 50,0 in sacco chartaceo.	
23.	Therapeuticum transdermale systema (TTS).	
24.	Unguentum Heliomycini ad usum intra nasum.	

Девізи об'єднань і спілок

Французької Академії наук:

Invenit et perfecit! — Відкрив і удосконалив!

Вправа 71. Запишіть номенклатурні назви у формі рецептурного рядка, перекладіть українською мовою:

1.	Suspensio Zinci oxydi 10% (100 ml).	
2.	Granula Urodani (100,0).	
3.	Linimentum Chloroformii compositum (15,0).	
4.	Gelum Troxevasini 2% (40,0).	
5.	Unguentum sulfuratum simplex (30,0).	
6.	Solutio Nitroglycerini oleosa 1% (5,0).	
7.	Pasta Zinci salicylatis (30,0).	
8.	Capsulae «Vitaferum» (N 40).	
9.	Decoctum fructuum Alni (10,0:200 ml).	
10.	Membranulae ophthalmicae cum Neomycini sulfate (N 6).	
11.	Tabulettae Acidi glutaminici enterosolubiles (N 50).	
12.	Infusum herbae Hyperici (10,0:200 ml).	
13.	Dragee Acidi ascorbinici (N 60).	
14.	Emplastrum Plumbi simplex (N 3).	
15.	Suppositoria vaginalia cum Synthomycino (N 12).	
16.	Guttae «Eucatum» (20,0).	
17.	Extractum Thermopsidis siccum (3,0).	

18.	Aspersio Amycazoli (40,0).	
19.	Stili haemostatici (N 2).	
20.	Cremer Lamisili 1% 15,0.	
21.	Species antiasthmaticae (50,0).	
22.	Mixtura sicca contra tussim pro infantibus (20,0).	
23.	Emulsum olei jecoris (100 ml).	
24.	Mucilago radicum Althaeae (20,0).	
25.	Guttae ophthalmicae cum Propoli (20,0).	
26.	Pulvis radicum Glycyrrhizae (q.s).	
28.	Tinctura Capsici (20,0).	
29.	Aerosolum «Inhalyptum» (30 ml).	
30.	Sirupus simplex (10 ml).	

Чому ми так говоримо

ЗОЛОТЕ РУНО (*гр. chrysomallon deras*) — руно чудесного золотого барана, на якому Фрікс та Гелла тікали від мачухи Іно. Після загибелі сестри Фрікс потрапив до казкової східної землі Еї (пізніше ототожнюваної з Колхідою) і був прийнятий тамтешнім володарем Еетом; він приніс барана в жертву Зевсові Фіксію як опікунові втікачів, а руно повісив у священному гаї Ареса, де його охороняв невсипущий дракон. За одне покоління до Троянської війни родич Фрікса Ясон викрав золоте руно і привіз його до Греції.

ГЕНІЙ (*лат. genius* — дух) — творчий дух всесвіту, а також опікунський дух людства та індивідів. Стародавні вважали, що геній формує особистість і є супутником людини протягом цілого її життя. Крім того, це вища істота, що, нібито, є у славетних людей. Геній сприяв лише чоловікам; жінок захищали особливі духи — юнони. Геніїв, що визначали волю і вчинки, мали не тільки окремі люди, а й країни, міста, родини, театри і навіть боги. День народження римського громадянина вважався святом його генія, якому в цей день складали безкровну жертву. Генії місцевості найчастіше зображувались у вигляді зміїв, а інші генії — у постаті людей, з рогом достатку і жертвовною чашею в руках. Статуя генія римського народу стояла на форумі в Римі.

Вправа 72. Перекладіть латинською мовою, вкажіть тверді, рідкі, м'які форми ліків:

1.	Складний порошок солодки.	
2.	Суша мікстура проти кашлю для дорослих.	
3.	Очні плівки з пілокарпіну гідрохлоридом.	
4.	Капсули «Аевіт» для дітей.	
5.	Ефірний екстракт папороті чоловічої.	
6.	Гель бензоїл пероксиду в тубі.	
7.	Відвар плодів ялівця.	
8.	Настоянка горіха блювотного.	
9.	Лінімент перцево-аміачний.	
10.	Свічки антисептичні біологічні.	
11.	Спиртовий розчин брильянтового зеленого 5%.	
12.	Драже гідроксину гідрохлориду 0,01.	
13.	Брікет листя ниркового чаю.	
14.	Палички з димедролом 0,05.	
15.	Кишковорозчинні таблетки ацетилсаліцилової кислоти.	
16.	Піхвові кульки «Контрацептин».	
17.	Простий свинцевий пластир.	
18.	Паста граміцидину С.	
19.	Настій сени складний.	
20.	Збір для куріння.	
21.	Гранули плантаглюциду.	

22.	Краплі «Нафтизин» назальні.	
23.	Слиз насіння льону.	
24.	Емульсія олії соняшnikової.	
25.	Таблетки кальцію пангамату 0,25, вкриті оболонкою.	
26.	Еліксир «Солвін».	
27.	Вінілін або бальзам Шостаковського.	
28.	Аерозоль «Оксикорт» для зовнішнього застосування.	
29.	Очна мазь гідрокортизону ацетату.	
30.	Розчин глюкози 40% з аскорбіною кислотою 1% в ампулах для ін'єкцій.	
31.	Порошок ампіциліну натрієвої солі.	
32.	Сироп з екстрактом подорожника проти кашлю.	
33.	Ректальні свічки з еритроміцином 0,2 для дітей.	
34.	Суспензія цинк-інсуліна кристалічного.	
35.	Лосьйони, концентрати, шампуні – рідкі форми ліків.	

Чому ми так говоримо

ДЕМОН (гр. **daimon**) — дух, що володіє надлюдською силою, належить до невидимого світу і має вплив на життя й долю людей. У давньому епосі демон постає як узагальнена надприродна сила, що остаточно й непорушно визначає людські вчинки. Інколи як добре й мудре навіювання згори. Проте частіше демоні приписується шкідливий вплив на людину. І з часом він перетворюється з божества на злого духа, що засліплює, відбирає розум, спричиняє якесь лихо.

Згідно з ученням грецьких філософів-ідеалістів, кожна людина від народження аж до смерті мала свого демона, який нею керував. У Римі з демоном ототожнювали геніїв. Християнська церква, борючись проти поганських вірувань, перенесла назву демона на чортів, бісів.

Цікаво знати

Сучасні випускники медичних вищих навчальних закладів, вузів, отримуючи диплом лікаря, дають «Клятву Гіппократа», в якій викладені основні принципи, прийняті в Медичній школі Гіппократа і якими керуються лікарі всього світу дві з половиною тисячі років. Саме в «Клятві» проголошені основні принципи медицини: *Noli nocere!* — Не нашкодь! *Arte et humanitate, labore et scientia!* — Мистецтвом і людяністю, працею і знанням! «Клятва Гіппократа» була записана у III ст. до н. е. в Олександрійській бібліотеці.

КЛЯТВА ГІППОКРАТА

Клянусь Апполоном — лікарем, Асклепієм, Гігією і Панацеєю та всіма богами й богинями, беручи їх у свідки, виконувати чесно, відповідно моїм силам і моему розумінню, наступну клятву і письмове зобов'язання: вважати того, хто навчив мене лікарському мистецтву, рівного моїм батькам, ділитися з ним своїм достатком і, в разі необхідності, допомагати йому в його потребах; його потомство вважати своїми братами; і це мистецтво, якщо вони захочуть його вивчити, викласти їм безвідплатно і без будь-якої домовленості; настанови, усні уроки і решту в навчанні повідомляти своїм синам та синам свого вчителя та учням, пов'язаним зобов'язанням і клятвою за законом медичним, але нікому іншому. Я спрямовую режим хворих до їх вигоди, згідно з моїми силами та моїм розумінням утримуюсь від заподіяння будь-якої шкоди і несправедливості. Я не дам нікому смертельного засобу, якщо його будуть просити у мене і не покажу шляху до подібного задуму; ...чисто і непорочно буду я проводити своє життя і своє мистецтво... Щоб при лікуванні, а також і без лікування, я не побачив або не почув стосовно життя людського нічого з того, чого не слід розголошувати; я промовчу про те, вважаючи подібні речі таємницею. Мені, який непорушно виконує клятву, хай буде дано щастя в житті і в мистецтві, і слава серед всіх людей на вічні часи; тому ж, хто порушив і дав неправдиву клятву, хай буде оборотне тому.

XX. Клінічна термінологія

Структура клінічних термінів.

За складом клінічні терміни поділяються на *одночленні* та *складені*.

Серед одночленних термінів за структурою розрізняють *проті* терміни (виражені одним непохідним словом, як наприклад, *asthma*, *ātis n* – астма, *diagnosis*, *is f* – діагноз, розпізнавання хвороби), *похідні* (утворені від кореневих слів за допомогою словотвірних афіксів, як наприклад, *paranephritis*, *itidis f* – паранефрит, запалення навколониркової клітчатки) та *складні* (утворені сполученням декількох значущих основ: *ophthalmoscopy*, *ae f* – офтальмоскопія, дослідження очного дна за допомогою офтальмоскопу).

При творенні похідних та складних термінів використовують:

1) суфіксальний спосіб

грецький корінь + суфікс (назва органу, тканини)
--

Наприклад: *myōma*, *ātis n* – міома, м'язова пухлина
dermatitis, *īdis f* – дерматит, запалення шкіри

2) префіксальний та префіксально-суфіксальний

префікс	+ кінцевий терміноелемент
	+ корінь + суфікс

Наприклад: *hypotonia*, *ae f* – гіпотонія, пониження тиску
endometritis, *īdis f* – запалення слизової оболонки матки

3) складання основ

грецький корінь + (o) + кінцевий терміноелемент (назва органу, тканини)

Наприклад: *odontalgia*, *ae f* – зубний біль
haemat-o-logia, *ae f* – вчення про кров

NB! При поєднанні терміноелементів у складних термінах на стикові двох приголосних використовуються єднальні голосні або інтерфікси. Звичайно це *-o-* у словах грецького та *-i-* у словах латинського походження (*hysterotomia* – видалення матки; *vivificatio* – оживлення).

Найуживаніші грецько-латинські префікси-дублети

<i>Термино-елемент</i>	<i>Значення</i>	<i>Приклади</i>
a-, an-, in- (im-)	<i>не, без, заперечення, відсутність</i>	atrophia , ae <i>f</i> – відсутність живлення indivisus , a, um – нерозділений
ad-	<i>при-, до-, приєднання</i>	adductor , oris <i>m</i> – привідний (м'яз)
ante-, pro-, prae-	<i>перед, до, попередній</i>	antebrachium , ii <i>n</i> – передпліччя prognosis , is <i>f</i> – прогноз
anti-, contr(a)-	<i>проти, протилежний</i>	antiasthmaticus , a, um – протиастматичний contraindicatio , onis <i>f</i> – протипоказання
con-, com- syn-, sym-	<i>з, з'єднання, разом, спів-</i>	compositus , a, um – складний symphysis , is <i>f</i> – зрощення, з'єднання
de-, dis-, di-	<i>видалення, розділення</i>	depuratus , a, um – очищений dispersio , onis <i>f</i> – дисперсія
dys-	<i>розлад, порушення</i>	dyspépsia , ae <i>f</i> – розлад травлення
endo-, intra-, in-(im,-ir), en-(em-)	<i>усередині, внутрішня оболонка</i>	endocardium ii <i>n</i> – внутрішня оболонка серця intravenosus , a, um – внутрішньовенний internus , a, um – внутрішній
epi-, hyper-, supra-	<i>1) над чимось; 2) вище норми, підвищення</i>	epidermis , is <i>f</i> – надшкір'я, епідерміс hypertonia , ae <i>f</i> – підвищений артеріальний тиск
eu-	<i>норма, правильний, покращення дії</i>	euaesthesia , ae <i>f</i> – добре самопочуття
extra-, ecto-(exo-)	<i>зовні, поза чимось</i>	extracardialis , e – позасерцевий ectoparasitus , i <i>m</i> – зовнішній паразит
hemi-, semi-	<i>половина, напів-</i>	hemiplegia ae <i>f</i> – частковий параліч
hypo-, infra-, sub-	<i>менше норми, під, недостатність</i>	hypoesthesia , ae <i>f</i> – понижена чутливість subaciditas , atis <i>f</i> – знижена кислотність
hyper-	<i>більше норми, над, підвищення</i>	hypertrophia , ae <i>f</i> – гіпертрофія; надмірний розвиток тканини або органа
macro-mega(lo)-	<i>великий, крупний</i>	macroglossia , ae <i>f</i> – патологічне збільшення язика
meso-, inter-	<i>між чимось, середній, проміжний</i>	intermuscularis , e – міжмязовий mesogastrium , i <i>n</i> – середня частина живота
meta-, post-	<i>пере-, переміщення, позаду, після</i>	metaplasia ae <i>f</i> – перетворення тканини postoperativus , a, um – післяопераційний
olig(o)- micro-, pauc-	<i>мало, маленький</i>	oliguria , ae <i>f</i> – зменшене виділення сечі microcephalia , ae <i>f</i> – малоголовість
pan-, omni-	<i>весь, всякий, цілком</i>	panplegia , ae <i>f</i> – параліч всього тіла omnis , e – весь, цілий

par(a)-, juxt(r)a-	<i>після чогось, поряд, схожість</i>	paracardialis , e – присерцевий juxtapositio , onis <i>f</i> – розрощування кістки з боку окістя
poly-, multi-	<i>багато</i>	polyarthritis , idis <i>f</i> – поліартрит; одночасне запалення декількох суглобів multiplex , icis – багаторазовий
peri-, circum-	<i>біля, навколо, зовнішня оболонка</i>	pericardium ii <i>n</i> – навколосерцева сумка, осердя
re-, red-	<i>повторення, відтворення, зворотна дія</i>	reductus , a, um – відновлений regeneratio , onis <i>f</i> – регенерація, відродження
retro-	<i>положення ззаду</i>	retropharyngeus , a, um – задньоглотковий
trans-	<i>через, пере-</i>	transfusio , onis <i>f</i> – переливання

Зведена таблиця грецько-латинських коренів-дублетів

Грецькі терміоеlementи	Латинське значення	Українське значення
-acr-	apex, icis <i>m</i>	верхівка
-aden-	glandūla, ae <i>f</i>	залоза
-aesthes-	sensus, us <i>m</i>	почуття
-alg-	dolor, ōris <i>m</i>	біль
-all(o)-	alius, a, um	інший, несхожий
-angi-	vas, vasis <i>n</i>	судина
-anthrop-	homo, ĩnis <i>m</i>	людина
-arthr-	articulatio, ōnis <i>f</i>	суглоб
-bi(o)-	vita, ae <i>f</i>	життя
-blenn(o)-	mucilago, ĩnis <i>f</i>	слиз
-blephar-	palpebra, ae <i>f</i>	повіка
-brady-	tardus, a, um	повільний
-cardi-	cor, cordis <i>n</i>	серце
-cephal-	caput, ĩtis <i>n</i>	голова
-cheil-	labium, i <i>n</i>	губа
-chol(e)-	fel, fellis <i>n</i>	жовч
-cholecyst-	vesīca fellea	жовчний міхур
-chondr-	cartilago, ĩnis <i>f</i>	хрящ
-chromat-	color, ōris <i>m</i>	колір
-colp-	vagīna, ae <i>f</i>	піхва
-cry(o)-	frigīdus, a, um	холодний
-crypto-	latens, entis	прихований
-cyt-	cellula, ae <i>f</i>	клітина
-cyst-	vesīca urinaria	сечовий міхур

-cyan-	coeruleus, a, um	синій
-dactyl-	digītus, i m	палець
-dacry-	lacrīma, ae f	сльоза
-derm(at)-	cutis, is f	шкіра
-desm-, -syndesm-	ligamentum, i n	зв'язка
-encephal-	cerebrum, i n	головний мозок
-enter-	intestinum, i n	кишка
-erythr-	ruber, bra, brum	червоний
-galact-	lac, lactis n	молоко
-gastr-	ventricūlus, i m	шлунок
-geus-	gustus, us m	смак
-glyc-	dulcis, e; sacchārum, i n	солодкий; цукор
-gnath-	maxilla, ae f	верхня щелепа
-gloss-	lingua, ae f	язик
-gon-	genu, us n	коліно
-haem(at)-	sanguis, ĩnis m	кров
-hepat-	hepar, ātis n	печінка
-herni-	hernia, ae f	грижа
-heter(o)-	alius, a, um	інший, несхожий
-hidr-	sudor, ōris, m	піт
-hist-	tela, ae f	тканина
-hom(e)o-	simīlis, e	схожий, однаковий
-hydr-	aqua, ae f	вода, водянка
-hyster-	utērus, i m	матка
-iso-	aequālis, e	рівний, сорозмірний
-irid-	iris, ĩdis f	райдужна оболонка
-kerat-	cornu, us n	ріг
-lapar-	abdomen, ĩnis n	живіт
-laryng-	larynx, ngis f	гортань
-lepto-	tenuis, e	тонкий, вузький
-leuc-	albus, a, um	білий
-lip-	adeps, ĩpis m/f	жир
-lith-	calcūlus, i m	камінь
-log-	doctrīna, ae f	наука, вчення
-lymph-	lymphā, ae f	лімфа
-macr-	magnus, a, um	великий
-mast-	mamma, ae f	грудна залоза
-melan-	niger, gra, grum	чорний
-mening-	mater, tris f	мозкова оболонка

-metr-	utērus, i <i>m</i>	матка
-morph-	forma, ae <i>f</i>	форма
-myel-	medulla, ae <i>f</i>	спинний мозок
-my(o)-, -myos-	muscūlus, i <i>m</i>	м'яз
-myx-	mucilago, ĩnis <i>f</i>	слиз
-ne(o)-	novus, a, um	новий
-neur-	nervus, i <i>m</i>	нерв
-neph-	ren, renis <i>m</i>	нирка
-nos(o)-	morbus, i <i>m</i>	хвороба
-odont-	dens, ntis <i>m</i>	зуб
-odyn-	dolor, ōris <i>m</i>	біль
-onc-	tumor, ōris <i>m</i>	пухлина
-onych-	unguis, is <i>m</i>	ніготь
-omphal-	umbilicus, i <i>m</i>	пупок
-ophthalm-	ocūlus, i <i>m</i>	око
-ort-	visus, us <i>m</i>	зір
-ortho-	rectus, a, um	прямий, правильний
-osm-	olfactus, us <i>m</i>	нюх
-oste-	os, ossis <i>n</i>	кістка
-ot-	auris, is <i>f</i>	вухо
-oxy-	acer, cris, cre	гострий, кислий
-pachy-	durus, a, um	твердий, щільний
-paed-	infans, antis <i>m/f</i>	дитина
-pancreat-	pancreas, atis <i>n</i>	підшлункова залоза
-path-	morbus, i <i>m</i>	хвороба
-phag-	edo, edēre	ковтати, їсти
-pharmac-	medicamentum, i <i>n</i>	ліки
-pharyng-	pharynx, ngis <i>f</i>	глотка
-phleb-	vena, ae <i>f</i>	вена
-phon-	vox, vocis <i>f</i>	голос, звук
-photo-	lux, lucis <i>f</i>	світло
-phren-	mens, ntis <i>f</i>	розум
-pneum-	pulmo, ōnis <i>m</i>	легеня
-pod-	pes, pedis <i>m</i>	нога
-poli(o)-	cinereus, a, um	сірий
-proct-	rectum, i <i>n</i>	пряма кишка
-pseudo-	spurius, a, um	несправжній
-py(o)-	pus, puris <i>n</i>	гній
-pyr-	calor, ōris <i>m</i>	жар

-rhachi-	columna vertebrālis	хребет
-rhin-	nasus, i m	ніс
-salping-	tuba, ae f	труба (маткова)
-scler-	durus, a, um	твердий, щільний
-sial-	saliva, ae f	слина
-sphygm-	pulsus, us m	пульс
-splanchn-	viscēra, um n	внутрішні органи
-splen-	lien, enis m	селезінка
-spondyl-	vertebra, ae f	хребець
-stomat-	os, oris n	рот
-tachy-	frequens, ntis	швидкий
-ten-	tendo, ĩnis m	сухожилок
-therm-	calor, ōris m	жар
-thorac-	thorax, ācis f	грудна клітка
-thromb-	thrombus, i m	згусток
-thyreo-	glandula thyreoidea	щитоподібна залоза
-typhl-	caecum, i n	сліпа кішка
-top-	locus, i m	місце
-tox-	venēnum, i n	отрута
-trich-	capillus, i m	волосина
-ul(o)-	gingīva, ae f	ясна
-ur(o)-	urīna, ae f	сеча
-urethr-	urēter, ēris m	сечовипускний канал
-xanth-	flavus, a, um	жовтий
-xer(o)-	siccus, a, um	сухий

Зведена таблиця кінцевих терміноелементів

Кінцевий терміноелемент	Українське значення
-aemia, ae f	в крові, стан крові
-aesthesia, ae f	чутливість
-algia, ae f	біль
-cele, es f	грижа
-dermia, ae f	стан шкіри
-ectasia, ae f	розширення, розтягування
-ectomy, ae f	відсікання, вирізання, повне видалення органу
-ergia, ae f	діяльність, дія
-genesis, is f	виникнення, походження
-graphia, ae f	опис, графічна реєстрація
-gramma, ae f	запис, зображення

-geusia, ae <i>f</i>	смак
-iater, i <i>m</i>	лікар
-iatria, ae <i>f</i>	лікування, наука про лікування хвороб
-kinesia, ae <i>f</i>	рух
-logia, ae <i>f</i>	вчення, наука
-logus, i <i>m</i>	спеціаліст
-lysis, is <i>f</i>	розкладання, розпад
-lithiāsis, is <i>f</i>	утворення або наявність каменів
-lithus, i <i>m</i>	камінь
-malacia, ae <i>f</i>	розм'якшення
-mania, ae <i>f</i>	потяг до чогось
-megalia, ae <i>f</i>	збільшення
-metria, ae <i>f</i>	вимірювання
-mycosis, is <i>f</i>	грибкове захворювання
-necrōsis, is <i>f</i>	некроз, відмирання тканин, органів
-odynia, ae <i>f</i>	біль, больове відчуття
-opia (opsia), ae <i>f</i>	зір
-pathia, ae <i>f</i>	хвороба, настрій
-parēsis, is <i>f</i>	неповний параліч, парез
-penia, ae <i>f</i>	недостатність, бідність
-pexia, ae <i>f</i>	прикріплення
-phagia, ae <i>f</i>	ковтання
-philia, ae <i>f</i>	патологічна схильність
-phobia, ae <i>f</i>	патологічна боязнь, нав'язливий страх
-plasia, ae <i>f</i>	утворення, розвиток чогось
-plastica, ae <i>f</i>	пластична операція
-plegia, ae <i>f</i>	параліч
-pnoë, es <i>f</i>	дихання
-poësis, is <i>f</i>	вироблення, утворення чогось
-ptōsis, is <i>f</i>	опущення органу
-rrhagia, ae <i>f</i>	кровотеча
-rrhaphia, ae <i>f</i>	накладання шва
-rrhexis, is <i>f</i>	розрив
-rrhoea, ae <i>f</i>	витікання секрету чи рідини
-sclerosis, is <i>f</i>	затвердіння тканини або органів
-scopia, ae <i>f</i>	огляд (інструментальний), обстеження
-spasmus, i <i>m</i>	спазм, судома
-stāsis, is <i>f</i>	застій
-stenōsis, is <i>f</i>	стеноз, звуження
-stomia, ae <i>f</i>	1) накладання штучного отвору; 2) порожнина рота
-sthenia, ae <i>f</i>	сила

-therapia, ae <i>f</i>	лікування, спосіб лікування
-tomia, ae <i>f</i>	розсікання, розтин, операція
-tonia, ae <i>f</i>	тонус, кров'яний тиск
-trophia, ae <i>f</i>	живлення тканин та органів
-uria, ae <i>f</i>	сеча, стан сечі, сеча як середовище

Грецькі суфікси іменників		
-iāsis, is <i>f</i>	хвороба незапального характеру, ознака хвороби	leontiāsis, is <i>f</i> – леонтіаз, левове обличчя (ознака сказу)
-īsmus, i <i>m</i>	отруєння, хворобливий стан	morphinīsmus i <i>m</i> – зловживання наркотиками, отруєння наркотиками
-ītis, itīdis <i>f</i>	запалення	adenītis, itīdis <i>f</i> – запалення залози
-ōma, ātis <i>n</i>	пухлина	lipoma, ātis <i>n</i> – лінома, доброякісна пухлина, що розвивається із жирової тканини
-ōsis, is <i>f</i>	перевищення норми, патологічний процес, хвороба незапального характеру	monocytōsis, is <i>f</i> – моноцитоз, збільшення числа моноцитів у крові

Вправа 73. Виділіть терміноелементи, запишіть їх значення:

1) acholia	
2) adenectomy	
3) angiorrhesis	
4) anosmia	
5) antibioticus	
6) apnoë	
7) asphygmia	
8) asthenia	
9) atrophia	
10) bacteriaemia	
11) bioscopia	
12) blepharoplastica	
13) brachychilia	
14) bradypepsia	
15) carcinoma	
16) cardiogramma	

17) cholecystographia	
18) colporrhagia	
19) cryotherapy	
20) cyanopsia	
21) cystectomy	
22) dactyloscopia	
23) dermatomycosis	
24) dyskinesia	
25) embryologia	
26) encephalopathia	
27) endoscopia	
28) enterospasmus	
29) epigastralgia	
30) erythrocytus	
31) eupepsia	
32) gastroenterologus	
33) glossoplegia	
34) gynaecophobia	
35) hemiatrophia	
36) homeopathia	
37) hydraemia	
38) hyperthyreosis	
39) hypogeusia	
40) hysteroscopia	
41) keratomalacia	
42) laparotomia	
43) laryngospasmus	
44) leukaemia	
45) lipoma	
46) macrognathia	
47) mastatrophia	
48) megaloglossia	
49) melanoma	
50) meningitis	

51) mesogastralgia	
52) microglossia	
53) myosclerosis	
54) neophobia	
55) nephropathia	
56) neurospasmus	
57) oligosialia	
58) oncogenesis seu cancerogenesis	
59) ophthalmorrhagia	
60) osteologia	
61) oxygenotherapia	
62) paediatr	
63) pancreatoectomy	
64) panplegia	
65) pathologia seu nosologia	
66) pericardiotomy	
67) pharmacologia	
68) phlebectasia	
69) phytotherapia	
70) pneumosclerosis	
71) podalgia	
72) polyphagia	
73) proctologia	
74) pseudacucis	
75) psychiatr	
76) pyaemia	
77) pyrogenesis	
78) rhinorrhagia	
79) sialophagia	
80) stomatoscopia	
81) tachycardia	
82) tocologia	
83) toxaemia	

Вправа 74. Назвіть органи, на огляд яких вказано у термінах:

1)	Rectoscopya seu proctoscopya	
2)	gastroscopya	
3)	cystoscopya	
4)	otoscopya	
5)	cardioscopya	
6)	bronchoscopya	

Вправа 75. Назвіть частини тіла та органи, біль в яких зазначено у термінах:

1)	cephalgia	
2)	gastralgia	
3)	podalgia	
4)	myalgia	
5)	cystalgia	
6)	cardialgia	

Вправа 76. Вкажіть органи й тканини, на запальні процеси в яких вказано у термінах:

1)	cystitis	
2)	nephritis	
3)	dermatitis	
6)	phlebitis	
8)	rhinitis	
9)	encephalitis	
10)	myelitis	
11)	bronchitis	
12)	enteritis	

Вправа 77. Утворіть назви і запишіть в *Nom. sing*:

а) пухлин що розвиваються в:

1)	судині	
2)	зубі	
3)	нирці	
4)	нерві	
5)	сечовому міхурі	
6)	шкірі	
7)	крові	

б) патологічних процесів:

1)	нирки	
2)	суглоба	
3)	шкіри	

в) запальних процесів:

1)	вуха	
2)	рота	
3)	нерва	
4)	суглоба	
5)	шлунка	
6)	зуба	
7)	хряща	
8)	підшлункової залози	
9)	печінки	

Вправа 78. Знайдіть у другому стовпчику значення терміноелементів:

1)	вена	cancr-, carcin-
2)	схильність	nephr-
3)	голова	enter-
4)	ракова пухлина	ophthalm-
5)	нирка	phil-
6)	клітина	phob-
7)	кишка	my-
8)	боязнь	phleb-
9)	око	cyt-
10)	м'яз	cephal-
11)	сечовий міхур	aden-
12)	жир	rrhaph-
13)	залоза	colp-
14)	накладання шва	lip-
15)	піхва	cyst-

Девізи об'єднань і спілок

Паризького театру комедії: *Castigat ridendo mores!* — Сміхом бичують вдачі!

Вправа 79. Утворіть терміни, поясніть їх значення:

1)	життя	+ -(o)logia	
	тканина		
	клітина		
	жінка		
	причина		
	залоза		
2)	природа	+ -(o)therapia	
	сеча		
	рослина		
	ліки		
3)	cholecyst(o)-	+ розтин	
	aden(o)-		
	phleb(o)-		
	mast(o)-		
	colp(o)-		
4)	ur(o)-	+ витікання	
	dacry(o)-		
	sial(o)-		
	py(o)-		
	haemat(o)-		
	ot(o)-		
5)	carcin-	+ пухлина	
	lip-		
	my-		
6)	отрута	+ -osis	
	психіка		
	кістка-(o)-		
	хрящ		
7)	hydro-	+ боязнь	
	carcino-		
	patho-		
	anthropo-		

8)	м'яз(о) +	-logia	
		-pathia	
		-tomia	
		-tonia	
9)	нижче(о) +	-aesthesia	
		-trophia	
		-tonia	
10)	голова(о) +	-gramma	
		-pathia	
		-algia	
		-graphia	
11)	вище +	-tonia	
		-aemia	
		-aesthesia	
12)	вена	+ розрив	
	м'яз		
	серце		

Вправа 80. *Замість слів, вказаних у дужках, напишіть грецькі ТЕ, запишіть і перекладіть терміни українською мовою:*

1)	poly + (суглоб) + itis		
2)	gastr(o) + (відсікання)		
3)	hyper + (смакове відчуття)		
4)	(кишка) + algia		
5)	colp(o) + (накладання шва)		
6)	oxygen(o) + (лікування)		
7)	(піхва) + itis		
8)	(м'яз) + sclerosis		
9)	oxygen(o) + (лікування)		
10)	(пухлина) + (о)logia		
11)	(жир) + uria		

12)	gynaec(o) + (спеціаліст)		
13)	erythrocyt(o) + (розпад)		
14)	leuc(o) + (утворення)		
15)	(матка) + (o)ptosis		
16)	angi(o) + (розрив)		
17)	pan + (око) + itis		
18)	(багато) + sialia		
19)	oste(o) + (змертвіння)		
20)	(нирка) + (o)lithiasis		
21)	(судина)(o) + (серце)(o) + graphia		
22)	melan + (пухлина)		
23)	(розум) + ater		
24)	neo + (схильність)		
25)	bronch(o) + (звуження)		
26)	laryng(o) + (кровотеча)		
27)	(селезінка) + (o)rathia		
28)	cosain + (отруєння)		
29)	(гній) + uria		
30)	arteri(o) + (затвердіння)		

Вправа 81. Запишіть латиною терміни зі значенням:

1. Розтин матки.	
2. Кишкова кровотеча.	
3. Хвороба очей.	
4. Видалення прямої кишки.	
5. Дослідження порожнини носа.	
6. Лікування гіпнозом.	

7. Параліч м'язів.	
8. Боязнь отруєння.	
9. Розширення шлунка.	
10. Розм'якшення мозку.	
11. Видалення каменя.	
12. Наявність крові у сечі.	
13. Процес розпаду суглобів.	
14. Змертвіння кісткової тканини.	
15. Захворювання судин.	
16. Наявність жовчі у крові.	
17. Розтин гортані.	
18. Затвердіння легень.	
19. Видалення нирки.	
20. Витікання гною.	
21. Операція на селезінці.	
22. Параліч горла.	
23. Черевна кровотеча.	
24. Дослідження вуха.	
25. Відмирання зуба.	
26. Запалення мозкових оболонок.	

Чому ми так говоримо

ГЕРОЙ (*гр. Heros*) — так називали напівбогів сивої давнини. Це ідеальні носії сили й богатирського духу, посередники між людьми та богами, добродійники грецького народу, засновники грецьких міст і держав, фундатори законного порядку.

У наш час героями називають видатних своїми здібностями й діяльністю людей, що виявляють відвагу й самовідданість у бою та праці, людей, які втілюють основні риси певної епохи.

Вправа 82. Напишіть грецькі синоніми-дублети до латинських слів, перекладіть їх українською мовою:

I відміна		
1)	aqua, ae <i>f</i>	
2)	glandula, ae <i>f</i>	
3)	femina, ae <i>f</i>	
4)	lingua, ae <i>f</i>	
5)	planta, ae <i>f</i>	
6)	vagīna, ae <i>f</i>	
7)	vena, ae <i>f</i>	
8)	vita, ae <i>f</i>	
II відміна		
9)	medicamentum, i <i>m</i>	
10)	morbus, i <i>m</i>	
11)	musculus, i <i>m</i>	
12)	nervus, i <i>m</i>	
13)	oculus, i <i>m</i>	
14)	rectum, i <i>n</i>	
III відміна		
15)	caput, itis <i>n</i>	
16)	cor, cordis <i>n</i>	
17)	curatio, onis <i>f</i>	
18)	cutis, is <i>f</i>	
19)	homo, ĩnis <i>m</i>	
20)	os, oris <i>n</i>	
21)	os, ossis <i>n</i>	
Прикметники		
22)	acidus, a, um	
23)	albus, a, um	
24)	durus, a, um	
25)	magnus, a, um	
26)	multus, a, um	
27)	niger, gra, grum	
28)	ruber, bra, brum	
29)	dulcis, e	
30)	omnis, e	
31)	viridis, e	
32)	siccus, a, um	
33)	flavus, a, um	

Вправа 83. Замість латинських слів поставте грецькі синоніми-дублети, перекладіть терміни українською мовою:

1)	(aqua) + (o)therapia		
2)	(contra) (calor) + eticus		
3)	(nervus) + itis		
4)	(ruber) + (o)cytus		
5)	(oculus) + (o)logia		
6)	(albus) + aemia		
7)	(cutis) + itis		
8)	arthr + (dolor)		
9)	(morbus) + (o)phobia		
10)	oxygeno + (curatio)		
11)	(cor) + (io)gramma		
12)	(musculus) + algia		
13)	(os, oris n) + logia		
14)	(os, ossis n) + chondrosis		
15)	(medicamentum) + (o)therapia		
16)	(multus) + vitaminum		
17)	hypo + (dulcis) + aemia		

Девізи об'єднань і спілок

Шахістів усього світу:

Gens una sumus! – Ми — єдина родина!

XXI. Систематизацiя вiдомостей про прийменник

Вправа 84. *Напишiть латиною вирази з прийменниками, якi вказують на шляхи та способи введення лiкарських засобiв у органiзм:*

1)	через рот	
2)	через пiхву	
3)	через пряму кишку	
4)	пiд язик	
5)	пiд шкiру	
6)	через шкiру	
7)	шляхом iн'екцiї	
8)	шляхом iнгаляцiї	
9)	шляхом розтирання	
10)	шляхом присипки	
11)	шляхом вдування	
12)	шляхом полоскання	
13)	за щоку	
14)	у вену	
15)	у артерiю	
16)	у м'язи	

Вправа 85. *Напишiть латиною вирази з прийменниками:*

1)	проти зубного болю	
2)	проти ангiни	
3)	проти кашлю	
4)	проти коклюшу	
5)	проти лихоманки	
6)	проти гiпертонiї	
7)	проти сказу	
8)	для перорального застосування	

9)	для нашкірного застосування	
10)	для гомеопатичних препаратів	
11)	для застосування людиною	
12)	для застосування у ветеринарії	
13)	для ін'єкцій	
14)	для присипки	
15)	для інгаляції	
16)	для втирання	
17)	для полоскання	
18)	для зрошення	
19)	для клізми	
20)	для імплантації	
21)	для ванн, для ванни	
22)	для наркозу	
23)	на один прийом, разова доза	
24)	на день, добова доза	
25)	для автора, для мене	
26)	для дітей	
27)	у чистому вигляді, хімічно чистий	
28)	екстемпорально, у разі потреби	
29)	для дорослих	
30)	на живому організмі	
31)	протягом години	
32)	протягом дня	
33)	для компресу	
34)	для промивання рота	
35)	для імплантації	
36)	у пробірці	
37)	для інфузій	

Вправа 86. Напишіть рецептурні вирази з прийменниками:

1)	в ампулах	
2)	у баночці	
3)	у шприц-тюбиках	
4)	у тубі	
5)	у коробочці	
6)	у плящі	
7)	у чорній (жовтій, темній) склянці	
8)	у ректальних піпетках	
9)	у флаконах	
10)	у крохмальних капсулах або облатках	
11)	у паперовому мішечку, у паперових мішечках	
12)	у желатинових та крохмальних капсулах	
13)	у таблетках, вкритих оболонкою	
14)	у капсулах, закритих кришечкою	
15)	у пергаментному, парафінованому, навоскованому папері	

Чому ми так говоримо

АХІЛЛЕСОВА П'ЯТА — переносно слабе, вразливе місце у людини.

АХІЛЛЕС (*гр. Achilles*) — син царя Фессалії Пелея та морської богині Фетіди, герой Троянської війни. Прагнучи дати сину безсмертя, Фетіда купала його у священних водах Стіксу, держачи його за п'яту. Ахілл мав єдине вразливе місце – п'яту.

ТЕРМІН (*лат. terminus* — кордон, межа) — римське божество меж та кордонів. Спочатку Термін мав вигляд межового каменя між територіями різних племен. Культ цього божества встановив Нума Помпілій, що спорудив на його честь у Римі храм. У період зародження приватної власності культ межі був одним з основних в сільському господарстві. Свято Терміна — терміналії справляли 28 лютого (останній день римського року). Воно було мирне і веселе: після виконання жертвенного обряду при встановленні межових каменів мешканці сусідніх сіл сходились на спільний банкет, співали пісень, присвячених Терміну як установнику кордонів і примирникові в суперечках.

Список використаної літератури

1. Rx index – Довідник еквівалентності лікарських засобів / за ред. І. А. Зупанця, В. П. Черниха. – 3-тє вид., допов. та перероб. – Київ : Фармацевт Практик, 2019. – 832 с.
2. Бабичев, Н. Т. Словарь латинских крылатых выражений / Н. Т. Бабичев, Я. М. Боровский. – М. : Русский язык, 1988. – 960 с.
3. Ботвинник, М. Н. Мифологический словарь / М. Н. Ботвинник, Б. М. Коган, М. Б. Рабинович. – М. : Просвещение, 1985. – 176 с.
4. Гиро, П. Быт и нравы древних римлян / П. Гиро. – Смоленск : Русич, 2000. – 619 с.
5. Державна Фармакопея України : в 3 т. – 2-е вид. – Харків : ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. – Т. 1. – 1128 с.; Т. 2. – 2014. – 724 с.; Т. 3. – 2014. – 732 с.
6. Державна Фармакопея України. Доповнення 1 / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». – 2-ге вид. – Харків : ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2016. – 360 с.
7. Державна Фармакопея України. Доповнення 2 / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». – 2-ге вид. – Харків : ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2018. – 336 с.
8. Державна Фармакопея України. Доповнення 3 / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». – 2-ге вид. – Харків : ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2018. – 416 с.
9. Древние цивилизации. Ancient Civilizations / под общ. ред. Г. М. Бонгард-Левина. – М. : Мысль, 1989. – 479 с.
10. Енциклопедичний тлумачний словник фармацевтичних термінів: українсько- латинсько-російсько-англійський / уклад.: І. М. Перцев [та ін.] ; за ред. проф. В. П. Черних. – Вінниця : Нова Книга, 2014. – 824 с.
11. Кнабе, Г. С. Древний Рим – история и повседневность / Г. С. Кнабе. – М. : Искусство, 1986. – 103 с.
12. Ковальов, В. М. Фармакогнозія з основами біохімії / В. М. Ковальов, О. І. Павлій, Т. І. Ісакова. – Харків : Прапор, 2000. – 704 с.

13. Козовик, І. Я. Словник античної міфології / укл. І. Я. Козовик, О. Д. Пономарів – Київ : Наукова думка, 1989. — 236 с.
14. Компендиум 2014 – лекарственные препараты / под ред. В. Н. Коваленко. – Киев : МОРИОН, 2014. – 2448 с.
15. Крылатые латинские выражения / авт.-сост. Ю. С. Цибульник. – Харьков : Фолио ; М. : Эксмо, 2007. – 992 с.
16. Латинська мова для студентів спеціальності «Лабораторна діагностика» : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Є. І. Світлична [та ін.]. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2018. – 200 с.
17. Лекарственные препараты Украины / М-во здравоохранения Украины ; Нац. фармац. ун-т ; под ред. В. П. Черных, И. А. Зупанца. – Харьков : Изд-во НФаУ : Золотые страницы, 2005. – 512 с.
18. Машковский, М. Д. Лекарственные средства / М. Д. Машковский. – М. : Новая волна, 2012. – 1216 с.
19. Менар, Ф. Мифы в искусстве старом и новом / Ф. Менар. – М. : Молодая гвардия, 1992. – 280 с.
20. Петрух, Л. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4-х т. / Л. Петрух, І. Головка. – Київ : ВСВ «Медицина», 2012. – Т. 1 : (А–Д). – 700 с. ; Т. 2 : (Е–Н). – 2013. – 744 с. ; Т. 3 : (О–С). – 2016. – 744 с. ; Т. 4 : (Т–Я). – 2016. – 600 с.
21. Светличная, Е. И. Этимологический словарь латинских ботанических названий лекарственных растений / Е. И. Светличная. – Харьков : Изд-во НФаУ : Золотые страницы, 2003. – 288 с.
22. Світлична, Є. І. Латинська мова : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / Є. І. Світлична, І. О. Толок – 3-тє вид., випр. та допов. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2014. – 432 с.
23. Соколов, Г. Искусство древнего Рима / Г. Соколов. – М. : Искусство, 1971. – 224 с.
24. Фоли, Д. Энциклопедия знаков и символов / Д. Фоли. – М. : Вече, 1997. – 512 с.

Навчальне видання

Світлична Євгенія Іванівна
Савіна Вікторія Вікторівна

Lingua Latina
Pharmaceutica

РОБОЧИЙ ЗОШИТ
З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 19. Тираж 500 пр.

Національний фармацевтичний університет
вул. Пушкінська, 53, м. Харків, 61002
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серії ДК № 3420 від 11.03.2009.